

|| ფასი 25 კპკ. || ინაგრის 25 || 1925 წ. № 3 ||

გიორგი შვაბეთელი (1842—1900)

გარდაცვალებიდან 25 წლის შესრულების გამო

მ. თაიძის ნახატიდან.

(იხ. ამავე ნომერში ივ. გომართლის წერილი და კ. თავართქილაძის მოკონება)

შინაარსი: მეთაური—ცეცხლი ამირანისა; ენგი—ლენინი და ხელოვნება; ივ. გომართელი—გიორგი წერეთელი; მარმარელი—ეროვნული თეატრისათვის; გიშერა—რა თავი ავიგდე! ელდენოორ კანდელაკი—სახე გვირილებში; ვ. ხორეთელი—მე წინ მივიდივარ; იოსებ არამთიელი—ორი დღესასწაული; ვარ. რუხაძე—პირველი მსხვერპლი (პოემა, გაგრძელება); არნო ონელი—ნეტელი ქალი; ვანდერ დახელი—ელვისა; კ. თავართქილაძე—ერთობის მქადაგებელი; შალვა გომართელი—პროლეტარული თეატრი; კენტატარი—თეატრები პროვინციაში; გრ. კუნჭულია—საზოგადო მოღვაწენი; დ. კ. ერისთავი; კ. პ.—რუსული კინო; სათეატრო მიმოხილვა, ქრონიკა და სხვ.

მიიღება 1925 წლის ხელის მოწერა

სამხატვრო-სათეატრო-სახელოვნო სურათებიან ჟურნალ

„თეატრი და ცხოვრება“-ზე

1910 წ.

XV წელიწადი გამოცემისა XV

1925 წ.

„თეატრი და ცხოვრება“-ს წლიური ხელისმომწერი მიიღებენ: გარდა ჟურნალის,

ყოველ სამ თვეში ერთჯერ უფასო პრემიას—წელიწადში ოთხ წიგნს „ცხოვრების სარკე“-ს რომელშიაც დაბეჭდილი იქნება სარეპერტუარო კლასიკური და თანამედროვე რჩეული პიესები.

„თეატრი და ცხოვრება“ გავხანით, ოთხივე დამატებით, ეღირება წლიურად—10 მან., ხელის მოსაწერი ფულის შემოტანა ნაწილ-ნაწილად შეიძლება: ხელის მოწერის დრ.—3 მ., აპრილის 1-ისთვის—2 მ., მაკათვის 1-ისთვის 2 მან., ოქტომბრისთვის 1-ისთვის—3 მან., ხელის მოწერა მიიღება რედაქციაში რუსთაველის პრ. № 34, ტფილისი, რუსთაველის პრ. 34. რედ. „თეატრი და ცხოვრება“—რედაქცია ღიაა: დღილით 9—3 ს., ნაშუადღევს 5—7 ს.

აპსუხისმგებელი ხელმძღვანელი: სარედაქციო კოლეგია.

რედაქტორ-გამომცემელი იოსებ იმედაშვილი.

მოითხოვით გუნებრივი კახური ღვინო კოოპერატიული

საზოგადოება

„კახეთი“-სა არს. 1895წ.

ყველა პირველ-ხარისხიან რესტორან-სასადილოებში და გასტრონომულ მაღაზიებში იყიდება მთავარ-საწყობის ფასებში

ღვინო გმულად კახური

თეთრი „პარღანანი“ № 2.

„გრამაშინდორი“ განსაკუთრ. დაკვეთა „ა“.

„წარღვი“ განსაკუთრებული დაკვეთა „ბ“.

წითელი „პარღანი“ № 2.

„გრამაშინდორი“ განსაკუთრ. დაკვეთა „ა“.

„წმუშაში“ განსაკუთრებული დაკვეთა „ბ“.

ვერძ „წმარაში“ და „მუშაში“.

ტკბილი „პაღვანი“ და „პორტვინი“.

ბაგმეობა, მთავარი კანტორა და მთავარი საწყობი

ტფილისი, ვოვლის ქ. № 63 ტელეფონი 4-65

დასამზადებელი პუნქტები და საწყობები პარღანანში და თელავში (კახეთი).

ბანკოვნიშობანი: ბაქოში, ბათუმში და საქართველოს მნიშვნელოვან პუნქტებში.

წარმომადგენლობა: მოსკოვში, ლენინგრადში, როსტოვში, პიატერჰორსკში და სხვა მნიშვნელოვან პუნქტებში.

მ ც ი რ ე თ ე ა ტ რ ი

(რუსთავ. თეატრის პირ.) პარასეჟს ვი ინაწარს

ქართულ ხალგაზრდა ხელოვანთა ჟურ. „სომხანაშულები“-ს ფონდის გასაძლიერებლად გაიმართება დიდი ესთეტიური სადამო. 1. სიტყვა, 2 მუსიკა, 3 დეკლამაცია, 4 პოეტები.

სალამოს მომწეობი კოლეგია „სომხანაშულები“-ს. არ დარჩეთ არც ერთი. ყველა ამ სალამოზე!!

1910—1925

წელიწადი XV

№ 3

(360)

ფასი 25 კაპ.

„თეატრი და სხვაობა“
ყოველკვირეული ხუროთმოძღვრების
ჟურნალი.

რედაქციის მისამართი: რუსთავე-
ლის პრ. № 34, დარბაზი № 761.

ფოსტით: ტფილისი, რედაქცია
„ოქატრი და ცხოვრება“.

იოსებ იმედაშვილს.

თეატრი, პოეზია, მუსიკა, მხატვრობა, ქანდაკება, საზოგადოებრივი ცხოვრება.

დაარსდა 1910 წ.

ი ა ნ ი ს 25

გამოცემა 1925 წ.

ცეცხლი ამირანისა

ეს ის ცეცხლია, პრომეთემ რომ ღმერთებს მო-
სტაცა ადამიანთა საკეთილდღეოდ:

ის უხილავი ძალი, ხელოვნების შინაგან სით-
ბოს რომ ჰქმნის და ადამიანთა მოდგმას სულიერად
ამაღლებს.

ღვივის-ღა ამ ჟამად ე. წ. ხელოვანთა შორის
ეს ცეცხლი?

დღეს, როდესაც თვით შრომელი ხალხი შეი-
ქნა თავის ბედის მესაკუე, უმეტეს ხელოვნება უნდა
მიუძღოდეს მას ახალ-ახალ გამარჯვებისა და სრულ-
ქმნისაკენ.

ამირანის ცეცხლის ერთი პირველთაგანი კერა
— თეატრი — დღეს დიდს ბედისწერის ქილილშია,
სულიისკვეთებაში.

საერთო მიზეზებს სათავესაც ემატება.

ბევრ ადგილას სასცენო საქმიანობის ირგვლივ
პირადი ყინით გატაცებულნი, კერძო გამოარჩენის
მოატროვალენი ფუსფუსებენ: ობობილებულ მსწამსს
ვერ განზორბებინ, მეორენი ვითომდა „ახალით“
გატაცებულნი ცხოვრების სინამდვილეს სცილდე-
ბიან. ერთგან რომ ხელოვნებისა მხოლოდ მხროლავი
ბოლია, მეორეგან — უსიამო პრიალა ალი, ერთგან
რომ ჯღან-ჯღუნი, დახვეწებული შორთულობა, ერთ-
ფეროვნება თვალსა და სმენას დაიგზობს, — მეორეგან
ყოველად შეუფერებელი სანახაობა გაგაოცებს, — ფიქ-
რობ და ვერ მიხვდარხარ მის დანიშნულებას:

ცეცხლი ანთა — ვერ-კი თბები, ომშივიართ
სული გეხუთება, სიცივით-კი იკრუნჩხები...

ერთერთს ჩვენს წინა წერილში ვსთქვით, რომ
საქიროა „კარგი რეპერტუარი ხელოვნურ და-
დგმაში“.

რას ნიშნავს ეს? — აი, რას: ძირეულად უნდა
გადახალისდეს ჩვენი თეატრალური საქმიანობა: მუ-
დამ ძველის ცოხნა — ერთ ადგილის უქმი ტყეხნაა.
თანამედროვე გაუზუზუბებული სახელოვნო ცხოვრე-
ბა მოითხოვს არა თუ ამირანის ცეცხლს, არამედ
ცეცხლის ფრთოვან რაშებით წინსრობოლას, მძლავრ
გაქანებას, განახლებას.

მაგრამ ეს კიდევ იმას არა ნიშნავს ცხოვრების
სინამდვილეს მოეწყვდეთ, ჩვენი ყოფობის ვითარება
არ აესახოს.

დიდი ხანია ცეცხლს მივეციტ ყოველივე ჟამ-
გადასული, უსარგებლო, რაც სულს გვიხუთავდა, და
მთელის არსებით ახალის საძირკვლის განმტკიცებას
ვესწრადებით. ხოლო ამ მუშაობის დროს უტყველად
უნდა ვისარგებლოთ წინაპართა უკვდავ საგანძურით,
რაც ჩვენ გუშინ ძვირფასი შეგვიქმნია, და მთელი
შრომელი ხალხის საკიროებითაც, რომ ხელოვნე-
ბის ტაძარში მუდამ ჩაუქრობლად დღეოდეს ცეცხლი
ამირანისა, ადამიანთა სულისა და გულის მოსახებე-
ლად!..

იოსებ იმედაშვილი.

ლენინი და ხელოვნება

ლენინს არ დაუწერია არც ერთი სპეციალური წე-
რილი ხელოვნებაზე. არც ჰქონია შემთხვევა განსაკუთრე-
ბით შეხებოდა ამ თემას.

ეს გასაგებია. რუსეთის სოციალურმა რევოლუციამ
საშინელი პრობლემები დაუყენა წინ „ოქტომბრის“ აე-
ტროს. ლენინის მთელი ენერჯია უმეჭვრელა გადაიყოლა
პოლიტიკური ცხოვრების დღეობაში.

მაგრამ, მიუხედავად ამის, ლენინი ასწრებდა ყვე-
ლაფერზე თავისი სიტყვის თქმას. ხელოვნების შესახებ
მან დაგვიტოვა თავისი შეხედულების რაღონერო ფიროზე-

ლა, როგორც ყოველთვის, აქაც ყველაფერი მზესავით ცხადია. მას არ უყვარდა დეკლარაციული სინმატე აზრის და დოქტრინალური გაუგებრობის კოინცინტლი.

ხელოვნების პრინციპის გათავისუფლების დროს, ლენინი გამოდის თავისი ზოგადი ფილოსოფიური და პოლიტიკური სოფლმშენებლობიდან.

„ხელოვნება ეკუთვნის ხალხს!“—ასეთი იყო მისი პირველი ფორმულა.

1920 წ. კლარა ცეტკინას წინაშე მან სთქვა თავისი ლიტერატურული მრწამსი: „მე არ ძალმიძს ჩავთვალო ექსპრესიონიზმის, ფუტურზიმის, კუბიზმის და სხვა „იზმები“-ს ნაწარმოებები მხატვრული გენიის უშაღლეს გამოხატულებათ. მე ისინი არ მესმის. მე მათგან არავითარ სიხარულს არ ვგრძნობ...“

ლენინის მეფლის გადმოცემით, ყველაზე ძლიერ რუსეთის პოეტებში ლენინს უყვარდა პუშკინი და ნეკრასოვი. სოსნოვსკი სწერს ამის შესახებ: არაფერი არაა საკვირველი იმაში, რომ მემამოხე და უდიდესი აღმშენებელი ლენინი სიხარულს ჰპოვებდა კამერ-იუნკერის პუშკინის ლექსებში. „ჩვენ შეგვიძლია მივხედეთ, რისთვის უყვარდა პუშკინი ლენინს. პირველ ყოვლისა იმიტომ, რომ პუშკინი კუთვლით არის ანთელი და უბრალო“.

აქ სანის ლენინის შეხედულების პრინციპალური ხაზი. ხელოვნება—მასიურ თვითშემცნების განვითარების იდეოლოგიური იარაღია. ძველი არისტოკრატიული ხელოვნება ხასიათდებოდა ერთი პრინციპით, ეს იყო—ხელოვნება რჩეული ადამიანების. პროლეტარული კულტურა ასეთი გზებით ვერ იფიქს. ეს იქნებოდა პროლეტარული მოძრაობის საფუძვლის შერყევა. თანამედროვეობამ უნდა გადალახოს სახეობრივ ინდივიდუალიზმის და „რჩეული პირების“ იდეოლოგია კოლექტიური შემეცნებით შესცვალოს.

ხელოვნება ერთერთი სახეა საერთო იდეოლოგიუ-

რი შემოქმედების. ცხადია, აქ იგივე გზებია და მიზნები, როგორც საერთო კულტურულ ცხოვრებაში.

ლენინის მიდგომა ხელოვნების საკითხებისადმი წმინდა რევოლუციონურ-მარქსისტულია.

საუბრეობრივ, ოქტომბრის რევოლუციის ქარიზმალი არ აძლევდა დროს და საშუალებს ლენინს ამ საკითხებზე უფრო ბევრი ეწერა და ეთქვა.

მაგრამ ცხადია კია, ლენინი განვიციდა ხელოვნების მზიურ მხურვალეებს და მისი შემეცნების წყურვილს.

კარლ მარქსი სწერდა ლექსებს. „კაპიტალის“ ავტორისათვის არ იყო უტხო ლირიული ტონი საყვარელი ჯენინის დასახატურებლად. ენგელსის პოეტური აღმაფერება გაცილებით დიდი ჰორიზონტის იყო.

მარქსიზმის პირველმა ავტორებმა ფიზიოლოგიურად გადასცეს თავის ჩამომავლობას პოეტური შემეცნების მზე და სიმხურვალე.

ლენინის პატარა სტრიქონები ხელოვნებაზე ბერის მეტყველია და საგულსისმიერო. მისი პირველი ფორმულა: „ხელოვნება ეკუთვნის ხალხს!“—დარჩება ოქტომბრის ისტორიაში იდეოლოგიური დირიგორობის ადგილზე.

მაგრამ ლენინს არ ავიწყებდებოდა დიდი ღირებულება წარსული ხელოვნების. „რატომ ვესურს ჩვენ ზოგი შევავტოთ იმ ქუმპარტ მშენებლებას, რომელც გამოავადგება შემდეგ განვითარების გამოსავალ პუნქტად. მხოლოდ იმისთვის, რომ ის „ძველია“ ამზობს იგი 1920 წ. კლარა ცეტკინისადმი თქმულ სიტყვაში.

არც მიღებაა საჭირო მხოლოდ იმიტომ, რომ იგი „ახალია“.

ჯანსიანი ისტორიული მემკვიდრეობა ასაზრდოებს ყოველ მოვლენას საკაცობრიო ცხოვრებაში.

ხელოვნება ვერ ასცდება ამ გზას. ლენინი მოგვიწოდებს აქეთვე.

ენგი

ბ ი ლ რ გ ი წ ე რ ე თ ე ლ ი

ოცდა ხუთი წელიწადი შესრულდა რაც გიორგი წერეთელი გარდაიცვალა.

როგორც ჩვენი მწერლობის, ისე ჩვენი საზოგადო მოღვაწეობის ასპარეზზე გიორგი წერეთელი მეტად ოგალსანიო პიროვნება და დიდი ღვაწლიც მიუძღვის. მისი ლიტერატურული მოღვაწეობა მრავალმხრივი და სრავალფეროვანია, მაგრამ მკითხველი საზოგადოება მას იცნობს უფრო როგორც ბელეტრისტს და, მართლაც, ამ დარგში არის ის ძლიერი და ორიგინალური.

ყოველი ბელეტრისტი, ისე როგორც ყოველი მწერალი, შემოქმედების დროს იმყოფება თავისი მსოფლმხედველობის ზეგავლენის ქვეშ; როგორც არის საერთოდ მისი მსოფლმხედველობა, იმგვარივეა მისი შემოქმედებაც.

თუ იცნობთ მწერალს ამ მხრივ, წინააღმდეგ შემთხვევაში თქვენ, თუ როგორი იქნება დედაბაზრი მისი შემოქმედებისა.

როდესაც გიორგი წერეთელის ბელეტრისტული ნიჭი გაიშალა, ჩვენი მოწინავე საზოგადოების აზროვნების ფოკუსი ილია ჭავჭავაძე წარმოადგენდა.

ილია ჭავჭავაძე დიდი ნიჭისა და მტკიცე ხასიათის პიროვნება იყო. უკეთ რომ ვსთქვათ, ილია ჭავჭავაძეში ორი პიროვნება იყო: ერთი პოეტი, მეორე—საზოგადო მოღვაწე. მათ შორის დიდი განსხვავებაა. ილია პოეტი უარყოფა ილია საზოგადო მოღვაწის; ილია საზოგადო მოღვაწე უარყოფა ილია პოეტის.

მწერლობის ასპარეზზე ილია გამოვიდა ბრძოლის საყვირით. წარჩინებული წოდება გამოაცხადა ქართველი ერის მეტხოცადელ და „ღარიბთ ერთობა“ დააწერა თავის დრომზე.

ბრძოლა წარჩინებული წოდების წინააღმდეგ და „ღარიბთ ერთობის“ დაცვა,—აი რა გამოაცხადა მან ახალთაობის მიზნად გრიგოლ ორბელიანთან კამათის დროს.

გვიდა ხანი და ილია ჭავჭავაძე სწორეთ ამ წარჩინებულმა წოდებამ აირჩია თავის ბელადად.

ბრძოლის საყვირი მაშინ ილიამ უუაჯგოდ და იწყო წოდებათა თანხმობისა და სოლიდარობის ქადაგება.

ჩვენი ყველაზე უდიდესი საქმე არის ჩვენი დაცემული ფინაობის აღდგენა. ყველა ამ საქმეს უნდა ვესა-

ხუროთ და ერთმანეთს ძმურად მივცეთ ხელი. დაახლოე-
ბით ასეთი ღრძის გარეშემო ტრიალებდა მაშინ ილია
ჭეკვაძის მთელი მსჯელობა.

არა ბრძოლა, არამედ მორიგება და თანხმობა და-
ცემული ეროვნული ვინაობის აღსადგენად. მეერ წარჩი-
ნებულ წოდებასა და გლეხობას შორის რომ ხილია ჩატე-
ხილი? ეს ხილი უნდა აღადგინოს წარჩინებული წოდების
შეგენებასა და სინიღისმა, რასაც ილია მხატვრულად უწო-
დებს ცრემლიან ცოდნას „ოთარაანო ქვერვის“.

ილია სასტიკად ებრძოდა ყველას, ვიკი კი წინააღ-
მდეგი იყო „ჩვენი დაცემული ვინაობის“ ასეთის გზითა
და საშუალებით აღდგენისა.

კლასთა ბრძოლას ილია ერის დამღუპველად სთელი-
და, ამ ბრძოლის აუცილებლობას და ეროვნული ცხოვ-
რების განვითარებას ამ გზით ის სრულებით უარსჰყოფდა.

სწორედ ამ ხანებში გაიფუჭრქნა გიორგი წვერთე-
ლის ბელეტრისტული ნიჭი და მისი შეხედულება ძირია-
ნად ეწინააღმდეგებოდა ილია ჭეკვაძის მოძღვრებას.

გიორგი წვერთელი იყო რეალისტი ბელეტრისტი-
კაში. ის ვაჟყვა იმავე გზას, რომელზედაც მოღვაწეობდნენ
ქონძაძე და არდაზანი და ღრმად ჩაიხენდა ჩვენი ცხოვ-
რების სინამდვილეში.

რა ამოკითხვა ბელეტრისტმა ამ ცხოვრებაში? წო-
დებრივი ურთიერთობა ირდევია და ჩნდებიან კლასები,
რომლებიც იკაებენ ცხოვრებაში წოდებით ადგილს. მა-
შასადამე ცხოვრება ერთ დონეზე არ არის გაჩერებული,
არამედ ის მოძრაობს, იცვლება და წინ მიდის. ასეთი
იკვლევება და წინმსწავლობის დროს ერთი კლასი
ცვლება და გზას უთმობს მეორეს. წარჩინებული წოდება
დღეიანასს განიცდის, გადაგვიარებს და წოდებრივად
გადასწრების გზაზე დაეჭანება. ეს გადაგვიარება წარჩინე-
ბული წოდებისა გიორგი წვერთელს საუცხოვოთ აქვს
დახატული.

ვინ იქერს წარჩინებული წოდების ადგილს? ამის
პასუხს ჩვენ ვხედავთ „პირველ ნაბიჯში“. ერის ცხოვ-
რებაში შემოჭრილია ახალი კლასი ბურჟუაზია, რომელიც
გაბედულად, მტკიცედ და დაუზოგავად მიისწრაფის წინ
თავისი მიზნების განსახორციელებლად. თუ თავად აზნაუ-
რული წოდება ანადვურებდა გლეხობის კეთილდღეობას,
უფრო სასტიკი და უღმობელი მტერია მშრომელი ხალ-
ხისა ახლად მოგლიწნებული ბურჟუაზია.

აქედან თავისთავად ცხადია დასკვნა: მშრომელმა
ხალხმა სხნა უნდა ეძიოს სხვაგან, სხვაგვარ საზოგადოებ-
რივ წყობილებაში.

ასეთი დასკვნა გიორგი წვერთელს არ გაუკეთებია,
რადგანაც აღარ დასცალდა, მაგრამ ეს თავის თავად გა-
მომდინარეობს მთელი მისი ბელეტრისტიკიდან.

ხანგრძლივი ავადმყოფობის შემდეგ მან საკმაოდ
მოიკეთა და უკვე ოცნებობდა თავისი მომავალი მუშაო-
ბის შესახებ, რაზედაც პირადად ჩემთვის გაუზიარებია
მის თავისი შეხედულება. მას დაწყებული ჰქონდა დიდი
რომანი, რომლის პირველ ნაწილში ეთადოდა ბაკურაძის
სახით დახატული ჰქონდა თავად აზნაურული წყობილება
და ბატონ-გებრი ურთიერთობა. მეორე ნაწილში უნდა
გაეშალა ბურჟუაზიის ცხოვრება.

— „მესამე ნაწილში მუშა ხალხს გამოვიყვან. ის მოს-
პობს ბაკურაძეებსაც, ბურჟუაზიასაც და დამყარებს სრუ-

ლებით ახალ ცხოვრებას“. თვალზე-გაბრწყინებული მე-
საუბრეობა გარდაცვალებამდე ორი კვირის წინთ;—
„მართალია, დღევანდელ პირადადში ცენზორი მესამე ნა-
წილს არ გაუშვებს, მაგრამ მე დავწერ და იმას დაუდგე-
ბა ალბად თავისი დროყო“, თავნე დასძინა.

თავისი განზრახვის განხორციელება აღარ დასცალ-
და: ერთბაშად გაუარესდა მისი მდგომარეობა, ისევ ჩა-
ვარდა ლოგინად და მილეც ვათავდა.

ქართული ინტელიგენციის ისტორიაში გიორგი წე-
რთელი სამ ხანას ანუ სამ დასს შეხედავდა. პირველი იყო
ძველი თავად აზნაურული ინტელიგენცია, რომელსაც
გრაგოლ ობზელიანი ახასიათებდა; მეორე—თავადურ-
ბურჟუაზიული, რომელსაც ილია ჭეკვაძემ მეთაურობდა;
მესამე სულ ახალი რევოლუციონურად განწყობილი და
სოციალისტურად მოაზროვნე.

გიორგი წვერთელი ამოუღდა გვერდში სწორით ამ
მესამეს, რომელსაც თითონვე უწოდა „მესამე დასი“ და
ფართოდ გაულო მას კარი თვის „კვალში“.

ამით გიორგი წვერთელმა გამოიწვია საშინელი გა-
მწვავება ილია ჭეკვაძის ბანაკში და გამართა გიორგი
წვერთელის დენა, რაც იმის გარდაცვალებამდე არ შეე-
წყვეტილა.

„კვალი“ გადაიქცა სოციალ-დემოკრატების ორგა-
ნოდ და თავის დროზედ ქართველ პროლეტარიატს მან
დიდი სამსახური გაუწია. საქართველოს მუშა ხალხის ის-
ტორიკოსი „კვალს“ გვერდს ვერ აუხვევს.

ამგვარად გიორგი წვერთელმა ძალიან ადრე აულო
ჩვენს ცხოვრებას ადლო და ჩვენი მშრომელი ხალხის სა-
რეველუციო მოძრაობაში თავისი წვლილი შეიტანა.

გიორგი წვერთელი იყო სოციალისტურად მოაზ-
როვნე, მაგრამ ამავე დროს ის იყო ნაციონალისტი: ერის,
სამშობლო და სოციალიზმი იმის შეგნებაში განუყოფელი
იყო.

კომუნისტურ მანიფესტს ის სრულად ჰტებულობდა
გარდა ერთი ადგილისა, სადაც ნათქვამია: პროლეტა-
რებს საშუალება არ გააჩნიათ.

სამშობლო ისე არავისათვის არ არის საჭირო, რო-
გორც პროლეტარიატისათვის, უოქვამს მას ჩემთვის,—
რადგანაც ამ სამშობლოს ისინი მოაწყობენ მთელი მშრო-
მელი ხალხის საკეთილდღეოდ.

გიორგი წვერთელი მეტად საინტერესო პიროვნებაა
და ისეთი კვალი დასტოვა, რომელიც არასოდეს არ წაი-
შლება. ქართველი მშრომელი ხალხის ისტორიაში მას
უსათუოდ ექნება საპატიო ადგილი.

ივ. გომართელი

პროვნული თეატრისთვის

IV.

არ იფიქროთ ჩვენს თეატრს მარტო ისტორიული
ექსტაზით ეცხოვროს და გამოპაროდნს უდიდესი მნი-
შენილობა თანამედროვე სოციალური და ყოფითი და-
მის განსახიერების. რეპერტუარის სიღარიბე სულ სხვა
თემაა. მაგრამ ვინც კი გადაავლებს თვალს ჩვენს საზო-
გადოთ მარკოზ რეპერტუარს და გაითვალისწინებს თეა-
ტრის ისტორიულ მოღვაწეობას 75 წ. მანძილზე, ის
უნდა დაგვეთანხმოს, რომ ჩვენში თეატრალური ხელო-
ვნება სოციალური (თუ გნებავთ: რევოლუციური) და

ყოფითი თვალსაზრისითაც **შედარებით** თავის სიმაღლეზე იდგა, რამდენათაც ხელს უწყობდა დრო და ისტორიული გაეროება, რომლის ვადალახეა, რა თქმა უნდა, თვატრის არ შექნო

ვინ არ იცის ღღეს ის დიდათ მნიშვნელოვანი როლი, რომელიც ითამაშა პირდაპირი თუ ირიბი ზედმოქმედებით ქართულმა თეატრმა სოციალ-რევოლუციური სლასკეითების გასაძლიერებლათ და ეროვნულ კულტურული გრძობის ასამაღლებლათ და გასაფაქიხებლათ! აპას ისინიც კი აღიარებენ, ვინც,—ლოლივის და ისტორიის წინააღმდეგ.—თეატრის არსებობის წვლადრიცხვას თვის გუმინდელი თუ ღღევიანდელი ეგრეთ წოდებული „გამოსვლებით“ იწყებს აქაო და მველი თეატრი, როგორც თეატრი პატრიოტის, პროპაგანდის და ყოფს, მოკვდა და სრულათ ახალი თეატრით ვეღღენებით ქართველ საზოგადოებასაო.

პატრიოტიკაზე უკვე მქონდა ლაპარაკი. იგი მეტნაკლები სიზლიერით განუყრელი ეღღემენტია ყოველი ერის თეატრის. ის ეღღემენტი ხან ძლიერდება, ხან სუსტდება,—დამოკიდებულია იმაზე, რომელი ერთან ან ერის ისტორიული ცხოვრების რამელი ეპოქასთან გვაქვს საქმი საღვებთი კი ის არასოდეს არ ქრება და ვეფრებთ, არც ვაქრება თეატრიდან, სანამ თვით ცხოვრებაში არ დაწრება მისი მასაზრდებელი წყარო. ეს კი, როგორც იცით, ძალიან შორეული დომილისა მუსიკა, რომელიც ღღეს შეგვიძლია სათვლავში არ მიგდლოთ. თუ ოდნავ მაინც გაიხსენებთ ძველი „საბერძნეთის თეატრს“—ესხიზმოსის, სოფოკლეს და ევრიპიდის თეატრს,—და ევროპის კულტურულ ერთა ნაციონალური თეატრების აღორძინების ისტორიას, ზემოხსენებული აზრის ქეშპირიტება ნათელი იქნება ყვ ლასათეს.

სერეთლო ხელოვნება, კერძოდ თეატრი, რადა თქმა უნდა, საზოგადოებრივია და, საბოლოო ანგარიშით, საზოგადოებრივობის სულიერ მთლიანობას და მის კულტურას ემსახურება. თვით მშვენიერება, როგორც ესთეტიური ტებობა, უადრესად სოციალურ დანიშნულებას ასრულებს. ეს ახლა სადაოდ არაა. მაგრამ ეს სრულებით არ ნიშნავს, რომ თეატრი საეგიტაციო საპროპაგანდო შკოლად გადაიქცეს და ქუვა-მოკულ მორალისტების პრაქტიკული მოღვაწეობის იარაღად გახდეს. ეს პირდაპირი სიკვდილია თეატრის. ამის ნათელსაყოფათ აუარებელ მასალას და მწარე გამოცილებებს. იძლევა მთელი თანამედროვე ნერეულათ მთითოღვარე ეპოქა.

ცხადია, ქართული თეატრი ობეგტურათ, თავისი მოღვაწეობით (როგორც ყველა თეატრი), ღღეს გავლენას სტოვებდა მასურებლებზე და აწნაირად თავის თავად ერთგვარ განსახიერებელ პროპაგანდას. წარმოადგენდა, პროპაგანდას იმ ღღრებულბისისა, რომელთაც ემსახურება თეატრი. ამგვარად გავებულ „პროპაგანდას“ ვერსოდეს ვ რ მოიშორებს თავიდან თეატრი, როგორც ხელოვნების ტაძარი, სადაც თავისებურ სალოცავით დაიარება ხალხი. მაგრამ საზოგადოთ შეიძლება ითქვას, რომ ქართული თეატრი,—თითო-ორალა მავალითს თუ არ გავაზვიადებთ,—არასოდეს არ ჩამოქვერთებულა აგიტაციურ-პროპაგანდისტურ სიზამქე-სიტყრის ქვადეგანად. სხვისი არ ვიცით და მეკი მეჩვენება, რომ პარწავარდნილი პროპაგანდის თეატრი „ღღრუჯული“ თეატრი უფროა, ვიდრე სამოც-

დათსთიმეტ წლოვანი ქართული თეატრა, რომელსაც, ის,—ერთი არაკის არ იყო,—უვადრისობას და სწუნობას: მე არ მინახავს მაგისავან ჩემ ღღემე საზრგებელი! რას დაღვე: ნელლი იქნებდა, თუ გამოიშპალია—ხნეოლიო.

ჩვენ ვიცით, ქართულ თეატრს ჰქონდა ცუდი ტენდენციური მორალისტური ხეეულები. მაკრამ ეს სრულებით არა დამახასიათებელი საყოოთ მკირ შემოქმედებისათვის. ვარდა ამისა ამ ცუდ მორალისტურ ტენდენციის ყოველივის კრკში უღვენ თეატრის უღღდესი ქერაწმნი და ქართული აზროვნების საუკეთესო წარმომოაგენენლი. დღეს ხელმე ილია ჰივკვაძეს, რომელიც უსსატკეს მსჯავრის სდებდა თეატრის და ღღრამის ასეთს ვავაღებას. „როსად ღღრამში!“,—სწერს ის,—რა თქმა უნდა—მეტრნი კაცის მქაწმენდი არიან, ქართველღეს სისხლის მსმეღნი, ყოველს ადამიანობაზე ხელ შეღღენ და ქართველები კი—ყოველის ადამიანობით სრულნი. ასე ყოველად მხეცობა მტრისა, ყოვადღე სისწულე და სდესება ქართველებსა—ბაგეშფური წადლია, კაცმა თავი მთაწონის მაყურებელსა. ბუნება ადამიანისა, ქართველია თუ გეუმანელი—ავგარეიანობით არის სდესე და ქვეყანაზე არ არის იმისთანა ერი, რომ მიწყული ჰქოედ ის ამ მტრე კარგი, ან მარტო ავი. ავი და კარგი ყველგან არის და, ვისაც ეს ავიწყდება, ის ღღდ მანძილს ვერ გაიბრებს მწერლობაში. თნდ ვევეც არ იყოს, თნეთონ ცალკე, თვითთელი ადამიანის ბუნების ავგარეიანოევაში იგი მოძრაობა სულისა და გულისა, რომელიც ღღრამის სდენდა აქვს და რომლის თვალწინ ცხოვლად წარმოდგენა ასე თუ ისე არყვეს ხოლმე მაყურებელს და მთელს ავგებულსა. შედგრავს ან სისარული, ან მწუწარებობით, ან სიყვარულით, ან მძულვარებობით. ჩვენ კარგნი ვართ, ისინი კი მხეცები და აზთერები არიანო. ეს გრძობის ქეშპირიტე გზაზე დაყვენება კი არის, გრძობის წარწენდაა, გაყალბება, დაბრმავება. ეგ ცეცხლია ჩალაში გაჩენილი, რომელიც აპრიალბობის უმაღვე ჩაქრება და ხელნი მარტო ევრული გვრგება და ჰაერში—ნატისუსალი („ქრიტკუული წერილობი“—ახალი ღღრამის გამო).

რაც შეეხება „ყოფას“, ის რაღაც ძალიან ათვალწუნებულია „მთავებლებისავან“, თითქმის საჯინებელ სიტყვად ივანება ზოგიერთს ხელოვნების მსახურთა ნათალადევათ ვაღმეარცხენებულ წრეებში; განსაკუთრებით მომავდენებელ ცოდვად შეელოვანი ქართულ თეატრს: ყოფს ენდ ვაგზორდაო. მეერ ყოფს რომ ვაზორებოდა, სად უნდა წაუთელიყო არა თუ ქართული თეატრი, საზოგადოთ თეატრი ყოფს, რომ ვაგზორდეს, სად წვაიდეს?

მაგრამ საქმე იმაშია, რომ „ყოფა“ წარმოუღღენიათ რაღაც მვედარ ზომიოთა, ერთგვროვან, დაწეროღმენებულ რამედ. მეერ გამოღღინ და მის შესახებ ასეთ და-მხინჯებულ წარმოდგენაზე გამარჯვებას ღღესასწული ბენ, ნამდვილათ კი „ყოფა“ სისრულით წარმოდგენილი თვით ცხოვრებაა, თვით სინამდვილეთ მთელი თავის სიღღრმით, სირთულით, ფსიქოლოგიით და საზოგადოებრივობით. და მისგან თავის დაფარვა, ვანღღგამო და განყენება ყოველათ შეუძლებელია. ძალაუწებურთს ამის მორიგლობის ყოველი თეატრი მიუხედავათ მიმართულებას,— არა მარტო რეალისტური, არამედ არა რეალისტური

1) „მტრეგოლი“ და „ქარი. ღღდა“.

თეატრიც. ამის ცნობა და აღიარება, ბოლოს და ბოლოს, კულტურული კეთილ-სინდისიერების და გულწრფელობის საკმეა. შეიძლება თეატრში ზღაპარი დადგათ—მაგრამ ამით ვერ დაამტკიცეთ, რომ „ყოფას“ სრულებით მიჟყულით და „ზე-ყოფის“ სფეროში ამოყავით თავი. ეს იქნება, როგორც ამბობს ერთი რუსი თეატრალური კრიტიკოსი, არა „ყოფის“ უარყოფა, არამედ მისი გადატანა გაზეიადების და ფანტაზიის საფეოში. განა ცოტა „ყოფა“, ვთქვათ, ზღაპრულ „სინათლეში“, რომელიც ბოლო ხანებში რამოდენიმეჯერ დიდგა რუსთაველის თეატრში? ან სახელმწიფო აკადემიური დასის რომელი დადგმაა რომ განთავისუფლებულია სრულია ყოფის „პიზიერებისაგან“?

ცხადზე უცხადესია, ესა თუ ის „ყოფა“ ხშირად უფერული, ერთფეროვანი, უშინაარსო ან როგორც ხშირად უფერული, ერთფეროვანი და უშინაარსო თვით ცხოვრება. ამას ვერაფერს ვერ უზახთ ამ ერთფეროვანი და უშინაარსო ყოფა ცხოვრების ნიადაგზე აღმოცენებული თეატრი, თავისთავად ცხადია, ვერ იქნება მიხეცა და მიანც მრავალფეროვანი, ცოცხალი და შინაარსიანი. მაგრამ კეთილგონიერი ხალხის მთელი მისწრაფება იქითკენაა მიმართული, რომ ის ყოფა გაზოხიერდეს, გამრავალფეროვანდეს, სულიერათა გამდიდრდეს ამ. ღღდეს. რ ეს იქნება აგრეთვე ურყველი საფუძველი კულტურის განვითარების და ხელოვნების აყვავების.

მოიგონეთ ამ თეატრის წინათ რუსეთის პრესაში გამართული მთელი საყურადღებო კამათი ყოფის და კულ-

ტურის ურთიერთობის შესახებ, თუ გახსოვთ, იქ ნათლად გამოიჩინა, რომ საერთოთა ახალი მწერლობა და კერძოთა ახალი დრამა უსუსური და უზეიხებლოა, სწორედ იმიტომ, რომ ისინი ეპოქის მხოლოთა შორიდან უყლიან გარს, „ყოფის“ ზედპარაზე ზერელედ დღასრიალობენ და არ ეშვებიან მის ძირში მრავალმხივი „ცოცხალი ცხოვრების“ შესაგრძნობლათა და განსახიერებლათა. ყოფას მოცილებული და ყოფას მოკლებული ლიტერატურა დე დრამატურგია მკვდარია. ყოფა გაგებულთა უნდა იქნეს ფართო აზრით, ორგანიულათა და ისტორიულათა (და არა ვიწროთა, ზედაბირულათა და ნატურალისტურათა.

საკუთრი ჩე ნე მდგომარეობის შესახებ შევიძლიათ და უფერეაც ვაქვთ სთქვით, რომ „ქართული ყოფა“ ქართული თეატრის არსებობის ხანაში (და უფრო ადრეც; რასაკვირველია) ერთგვაროვანი და უსიკოცხლო იყო,— იგი ცუდად იყო ასახული და წარმოდგენილი დრამასა და თეატრში, რომ ქართული ორიგინალური დრამატურგია ღირნიბა, ჩენი თეატრის „ყოფითი“ რეპერტუარის უფარგის და გამცვდარია,—რომ ჩენი, მოკლედ უყილენი და უქონენი ვართ და სხვ., მაგრამ საზოგადოდ და პრინაპალურად „ყოფითი“ წინააღმდეგ ვალაშქრება, მისი უარყოფა დრამატული და თეატრალური ხელოვნებისთვის, მისი გაუკანასკნელების და თეატრიდან განდენის ცდა,—ეს მეტი რომ არა ესთქვათ, ისეთი გაუგებრობაა, რომლის მსგავსი მეორე არ მოინახება.

მამარაღი.

რ ა თ ა ვ ი ა ვ ი ვ ლ დ

ვაგბრევილი და შვეტიცი ვირსა,
ტლნივი ჰყარა—ღმეცა ძირსა.
ხ ა ლ ხ უ რ ი.

„ქიანვეელას რომ ფრთები გამოჟოვა, ღმერთი მაშინ გაუწყურებოა“—ნათქვამია. და ვინც ესა სთქვა, მამა ცხონებულმა, ალბად ჩე ზედა სთქვა.

ხ ამ მოგებს ნებათ, ცხოვრება კიბეა:—ზოგი ადის, ზოგი ჩამოაღის. მეც ერთ დროს ამ კიბის დაბლა საფეხურზე ვიდექე, მიჭირდა საფეხურის მონაცვლება, ზოგითა აწევა და შორითა შესესქეროდი იმით, ვინც ამ კიბეზე მიაბიჯებდა და მიდიოდა სულ ზევით, ზევით..

ჩემი ოჯახობა სულ თავში მივაჩუნებდა და ბოლომით სასვე გულს უარესად მიივებდა ყოველდღე საყვედურითა და დაკინებით.

— არაფრით ვარკიბარ, შე ქალაჩუნა შენა! სხეები კვერცხებში გამოჟოვიან, რას არ ახერხებენ, რას არ შერევიან და ისე ცხოვრობენ, რომ კაცს შეშუდიანა. ჩვენ კი ერთ წუწინათ თთახში ვიკარუნჩხებით და არაფერი არ გავგანხია. თუ, შენ მოუკლეთ შენს პატაროს, შენა!

მიმავრია ქოქოლას და თავში ჩამივარუნებდა. მეც რას ვზამდი; მართალს ამბობდა და რა უნდა მეთქვა ვიკოლავდი დარღს გულოში და ვინ იცის რას არ ვფიქრობდი.

მაგრამ ვერაფერს ვაძებდი. ალბად მართლა უშნო და ქალაჩუნა ვიყავი, რომ არა მეხერხებოდა რა და ცოლიც თავში მირტყავდა.

მაგრამ არა! მე არც ისე პატარა კაც ვარ, არც ისე უნიჭო:

არა, მე კიბის სათავეში უნდა ვიყო; აქ რა მიხდა! რითი მგობიან, ვინა გდიან! მე ყველაზე მეტი ვიცი, მე ყველაზე მეტი შემიძლია; ვინა გდიან!

„ახ, რომ არ მიშლიდეს, რომ არ მიშლიდეს...“ ვეჭრობოდ მე და ღღემდის ვერ მივმხდარვარ, რა მიშლიდა მაშინ.

ამ წვალბაში გავიდა დრო მე გული გამიტყდა და კინაღამ დავიჯერე ჩემი უნიჭობა და დავიჯერებდი კიდევ, მეტი რა გზა მქონდა, რომ ერთბაშად საშინელი არეულობა არ მოხზარდყო ცხოვრების კიბეზე.

ე თ მშვენიერად ღღეს, მოულოდნელად კიბე შეიარყა ძლიერად და ვინც ზეით იყვენ ასულნი, პარტყა-პურტყით ძირს ჩამოკინდნენ.

ზოგმა ფეხი მოიტყნა, ზოგს კბილები ჩასკინდა, ზოგმა თავი გაიტყნა, ზოგმა რა და ზოგმა კიდევ რა...

მე კი ქვეით ვიდექე, გულიანათ ეხარხარებდი — ეგვც თქვენ! ხომ მოცხედით შელოსა! ახლა ჩემი ბიჭობაც ნახეთ მეთქი!

ავებტი კიბეზე და ზევით ქვეით ვაღმავებდი. ოო, რა საიმოვნება ვიგრძენი, რა საიმოწყა! დაგრწმუნდი, დაგრწმუნდი, რომ ყველაფერი შემიძლე-

ბია, დაერწმუნდი, რომ სხვები ჩემთან არაფერი ყოფი-
ლან. მართლაც, ვინა ვლიან!

ჩემმა ცოლმა რომ დამინახა პორტუგელით ხელში და
გაჩქარებული მოსიარულე ხან ავტომობილით, ხან ეტლით,
პირს კატა ეკა, განცვიფრდა და გაჰკვირდა დიდათ. აღ-
ბაღ არ მოელოდა, საწყალი, გულგატეხილი იყო და არ
იციოდა, თუ რა ძალა იმალეობოდა ჩემში. ეხლა თავში
აღორ მივაჩუნებდა, მიღმიოდა კიდევ და, თითქოს ალერს
ნარიევი კილოთი, მეტუნებოდა:

— შენ გენაცვალე, ახლა შენ დიდი კაცი ხარ, რა
არ შეგიძლია! დატრიალდი, უბრძანე აქეთ-იქით და კარ-
გი ოთახები დააცლივირე ჩვენთვის შუა ქალაქშიო.

მე მყისვე გავეცი ბრძანება, დაეატრიალე ხალხი და
მართლაც მთორე დღეს გადაეგზარაგდით შუა ქალაქში ერთ
დიდ სახლში ორ დიდ ოთახში.

რომ შევედიოთ ბინაში, ჩემს მუფლეს ძალიან იამა-
და სიყვარულით მკლავი მკლავში გამიყარა, კისერი ლა-
მახად გადაიდგო გვერდზე, მინახული თვალებით შე-
მომხედა და წაიღოდუნა:

— შენკი გენაცვალე, შენა!...

კიბის თავზე, აივანზე და ეზოში ვიღაცის ბარგი-
ბარხანა ეყარა. რომ ვიკითხე, მითხვარეს:

— აქ რომ იდგა, მისიაო.

რას დავეყებ, კისერიც უტეხია, სადაც უნდა—იქ წა-
ვიღე... მოვეწყეთ. ავივიცი ვიშოვნი... დავისცენე.

რამოღონებ ხნის შედევს ისევ დაიწყეს ჩემს თავზე
ბაღდადური ჩემი მეფლის მუშტებმა...

— სხევს ხუთი-ექვსი ოთახი აქვსო, ავივიცი უშოვ-
ნით საუკეთესო და ჩვენ კი ამ ორ ოთახში ვართ მო-
კრუნჩხულიო. შენ მოუყვდი შენს პატრონს, თუ შენ რანე
გაიგონაო.—გაჰკიოდა.

ყრიპა! დიწყო ისევე თავიდან!..

ღვთის წინაშე ეხლა სადავდარბაბო ბევრი არა
მქონდა არა, რადგან ჩემთვის შეუძლებელი აღარა იყო რა.
მაგრამ სად, რომელ სახლში? აი კითხვა, რომელსაც ვა-
დაწყვეტა უნდაოდა.

ესეც მალე გადაწყდა.

ჩემმა მეგობარმა ჩიხე დაგვატყა. ვეწვიეთ. შევე-
დით თუ არა, ცოლმა მაშინ-თვე ჩაშლიქვა და კბილების
ღრქნით წაჩიჩურჩულა:

— აი, შე ლმერთგამწყურალო, ბინა ესეთი უნდა...
შენ მოუყვდი შენს პატრონს!..

და იქით ჩამოჯდა.

მე არც ვაცევე, არც ვაცხედე და ჩაის რომ შევე-
ქციედიო და ვმუსაიფობდით, ჩემ მასპინძელს პირდაპირ
გამოეოცხადე:

— იცო, ეს ბინა კარგი ყოფილა, ძალიან მომწონს.
თუ ძმა ხარ, შენ სხვაგან გადადი და მე აქ უნდა გად-
მოვიდე.

მასპინძელმა თვალები გადაუქაჩა, ფერი წაუვიდა
და ქვედა ყბა ჩამოუვარდა.

კიი ხანს იყო ასე და მერე წაიღულულა.

— შე კაცო, მე სად წავიდე მერე?

— ეგ ჩემი საქმე არ არის, ვუპასუხე მე და ავდექი

წასასვლელად.

შეგხედე—ჩემს ცოლს ლოყები თურაშაული ვაშლი-
ვით ასწითლებია და თვალები სიხარულით უბრწყინავს.

კარგეში რომ გამოვიდიოდი, მასპინძელსაც აღარ
მოერდა, მომეკრა, ჩამომეკიდა მკლავზე და ჩაილაპა-
რაკა;

— შენ კი გენაცვალე, შენა!..

სახლში რომ მივედი, ცოტა დავეფქარი, შემიცოდა
მეგობარი. გადავსწყვიტე მისთვის ბინა დამეცლევინებო
სადმე.

დევტრიალიდი.—ერთი სახლი მომივიდა თვალში.
შევედი. ავიყვანე ერთი მდგმური, მეორე მდგმურს შევე-
სახლე, იქიდან ის მეორე ჩემს ბინაზე გავასახლე, ჩემი
მეგობარი აქ ჩავასახლე და მე კი იქ დიდებულად დავ-
სახლდი.

ჩემი ცოლის სიხარულს საწლავრი აღარ ჰქონდა.
აღბათ ეს იყო მიზეზი იმ უბორო, უმწიკველო და უანგარო
გრძნობისა, რომლითაც ჩემი ცოლი ახალ ბინაზე გამიმას-
პინძლდა...

ჰაივიდი, რა კარგი რამა ყოფილა! სად ჰქონდა
აქამდის დამარხული ეს ზღვა სიყვარულისა!

ორ დღეს ჩვენს ნეტარობას სასულელო არა ჰქონდა.

მესამე დღეს მოხდა საშენილება, ცა დამექცა თავ-
ზე. ცხოვრების კიბეზე მალა ვიყავი ასული და ვლამობ-
დი კიდევ ზევით ამეწია, მაგრამ რა დამეშობარა არ ვიცი:
ჩუბუბუბა მისუსტეს, დამწყველა ვინმემ, თვალი მეცა თლ
რა ლმერთი გამაწყრა, არ ვიცი. ერთბაშად კიბის საფე-
ხურზე ფეხი დამივცა, წვიქეცი და ბრგ-ბრუფით ქვეით
დავეწვი.

თავზარი დამეცა, დაბნეულა და ერთბაშად თვა-
ლებმა ცეცხლები გაყარეს, რადგან რალაც მაგარი მომ-
ხვდა თავში და ვიღაცამ ჩამომწყვილა:

— შენ მოუყვდი შენს პატრონს, შენა!

გამოეფხიზლდე, მიმოვიხედე და ჩემი ცოლის ბრაზიან
თვალებს წავეწყვიდი.

ავიხედე ცხოვრების კიბეზე, იქ, სადაც მე ვიდე-
ქი, უკვე სხვა აღსულებულიყო და დაცივივით ზევიდან ქვეით
გადმოშვებოდა...

— ვიი შენ ჩემო თავო! რა სირცხვილი ვესაძენ!

მეორე დღეს ის ვეგბატონი, იქ, კიბეზე ჩემს ადგილზე
რომ ასულიყო, მოულოდინედ ჩემთან შემოვიდა. ხეი-
რიანად გამარჯვებ ც არ გვითხრა, ოთახებს გადახედ-
გადმოხედა და არც აცივა, არც აცხელა,—პირდაპირ
მომახალა:

— უკაცრავად, მაგრამ ეს ბინა მომწონს, აქ მე
უნდა სადმოვიდე და თქვენ სხვაგან გადადიოთ.

გული მუცელში ჩამეყარა. გადავხედე მუფლეს—
სახეზე ალმური ასდიოდა და ისეთი თვალით მიყურებდა,
რომ კინაღამ შიშით დავიციე.

წავიდა. კარგეში ვდგევარ და ვუყურებ, როგორ
მიდის ის ვეგბატონი კიბეებზე და ვფიქრობ:

— ვიი დედა რა თავი ავიგდე, რა მქენი! ვინ იცის
ეხლა როგორ გამასახლებენ აქედან, და სად შემასახლე-
ბენ..

სახე გვირილაგუმი

კაიუს პელს

... რათ მოდის ფიქრებიდან შენი სახე ასე ნატანჯი, ასე გაფითრებული, და მოაქვს სევდა დაკარგულ იმედებს? რათ იღივება ასე უიღბლოთ, ასე აცრემლებით, ასე გალანდებით?...

... შენ ხომ შორეული სტუმარი ხარ, დედამიწაზეც ცთომილად მოსულიო...

... შენი სახე, მეგობარო, უცხო ყვავილია, უცხო ყვავილია თეთრ გვირილებში ჩამალული...

... შენი ღიმილი გაზაფხულის მზის ღიმილია, თეთრ თოვლს რომ აელვარებს...

... შენი თვალები წმინდა ფიქრებია... ცისფერი ფიქრები, სიყვარულს რომ აღმერთებენ.

... შენი თმები შადრევანების ტეხილი ხაზებია, მზის წვიმაში რომ ელავენ.

... შენ ნარაგიზი ხარ—მშენიერების ღმერთო—ადამიანებში დაკარგულიო...

... შენი სამოსი სილამაზეა, მეგობარო, პოეზიით ნაწამებო...

... შენ, ჭადმიანო, ღმერთი ხარ ადამიანების და ადამიანები გაღმერთებენ შენ... მაგრამ

ღამის ფიქრები რათ სერავენ შენს სახეს, მეგობარო, შენს სახეს ასე აცრემლებულს?

... შენი სული პრომეთეს ცეცხლია, ფ რადებათ რომ იშლებია.

... შენ, სხვანაირი მოკვდავთა შორის... რათ ხარ ასეთი?

შენ ხომ ნარაგიზი ხარ, შენ ნარაგიზები გფარავენ.

შენ ხომ გვირილა ხარ და გვირილები გამშვენებენ შენ და...

შენი სახე, მეგობარო, უცხო ყვავილია, უცხო ყვავილია, თეთრ გვირილებში ჩამალული და თეთრ გვირილებში ატირებული...

მუდამ ატირებულიო...

ელეონორ კანდელიაი

ივანე (ვანო) ტარ-გრიგორიანი

60 წ. სასცენო მოღვაწეობის იუბილეს გამო დღეს რუსთაველის თეატრში.

მე წინ მივდივარ

მე წინ მივდივარ, ვერ შემაშინებს ღამით აშლილი ბურუსი ჯანყი. ჩემ სულის სწრაფვას ვერ დაიმონებს შურისძიება გიეი—ამაყი.

განაივლება მსოფლიო ცოდვა, ჰანგი ციური დაიწყიაღვებს, სისხლიან მიწის ოხვრა და სვედა გახალისდება, მოიხსნის შავებს.

მე წინ მივდივარ, ვერ შემაშინებს, ღამით აშლილი ბურუსი, ჯანყი, ჩემ სულის სწრაფვას ვერ დაიმონებს შურისძიება გიეი—ამაყი.

ვ. ხორთელი

ორი დღესასწაული

იუზა ზარდალიშვილი

დღეს ქუთაისი იუზა ზარდალიშვილის სასცენო მოღვაწეობის 25 წ. თავს ზეიმობს.

25 წელიწადია რაც იუზა ხელოვნების ტაძარს ემსახურება თავგამოდებით, მაღალს შეგნებით, უზომო სიყვარულით.

არაბისაგან ღირსეულ ქურუმად შეიქნა და მით სხვათაც ვაღმოსძახა: ინდომე, იშრომე, გიყვარდეს ხელოვნება, — საქმით ემსახურე და აძალდებო.

იუზა ჩვენს მსახიობთა შორის იშვიათთაგანია მითი, რომ ჩვეულებრივ ერთფეროვნებას, მშაბიჭობას, უქმად დარს ტარებას აცილებული მხოლოდ ერთის იდეით ცხოვრობდა: ხელოვნების უზაღო სამსახურით.

ქუთაისის მშრომელი ხალხი, რომლის წრიდანაც გამოვიდა იუზა, დღეს სდაფნის თვის სახელოვან შეილს. სალაში და კვლავ ახალ-ახალი გამარჯვებანი ჩვენს იუზას!

ვანო ტარ-გრიგორიანი

ამავე დღეს ტვ. რუსთაველის თეატრში მეორე სასცენო დღესასწაულია:

60 წ. სასცენო მოღვაწეობის იუბილეს უხიდან სომხის სცენის ერთ ძველ მესამარჯველთაგანს—ივანე (ვანო) ტერ-გრიგორიანს.

სიტყვით ადვილია სთქვა 60 წ. მოღვაწეობა, მაგრამ აბა ერთი საქმით წარმოიდგინე: ჩვენს საზოგადოებრივ ასპარეზზე წლის განმავლობაში გულციობა, დღენა, რაიც ძველს წყობილებას ახასიათებდა, დამცივებ; დაცივნა როგორც ზევიდან, ისე ქვევიდან,—და მაინც ხალხისი არ გეკარგებოდეს საქვეყნო საქმისადმი,—დიდაც რომ დიდი რამაა.

ვანო ტერ-გრიგორიანი სამოცი წლის განმავლობაში მხურვალე, უანგარო მონაწილეობას იღებდა სომხურ მშობლიურ სცენაზე, ამავე დროს სახალხო თეატრში და—გარდა იმისა რომ შრომის ფასს არ იღებდა—თვით ემხარებოდა, —ამ ათიოდე წლის წინად გამართულ იუბილეს შემოსავალიც სომხეთა საზოგადო საქმეებს გადასცა.

მართლაც რომ ასეთ მოღვაწეთა ამავე დადაფენა ეკუთვნის!

იუზა და გამარჯვება მის ნაკვალევზე გამგულთა! იოსებ არიმათიელი

ჩვენ

პირო

„პარიზხალის წინ“

დადგმა კ. მარჯანიშვილის, სცენარი დალიანის, გამოცემა სოც.უზრ. კომისარ.

პირველი მსხვერპლი

(გაგრძელება იხ. „თ. და ცხ.“ № 2)

IV

პეტრეს უყვარდა ლამაზი ცირა, თვალზე-გიწერა და ალვად რგული, და მის კარებთან ათევედა ხშირად, ტრფობით დამწვარი და დაბანგული. უძგერდა გული და გრძნობის სიძებს უთამაშებდა ოცნების ქარი და აწყდებოდა ეკლების ქიმებს დაჭრილი გული და ჰკენესდა ქნარი: „გულის ვარდო, სულის ნამო! გენაცვალე, კარში გამო! დამანახვე იგ თვალები, უძილობით ნაწველები! მსურს შევეყურდე გიწრის ტბაში, ვაბანაო სული მასში! უშენობით კვდება გული, სევდის ბაღში გადაარგული.“

V

ცირასაც სწავდა პეტრეს თვალეზი, მასზე ოცნება უკრთობდა ძილსა, მაგრამ დახშული ჰქონდა კარები, უგულო მიმის, სოცდაგრის შვილსა. ის იყო ქალი განათლებული, პეტრე კი მუშა და მეზღვაური და სად ენახა მას გამართლებმა, რომ გადაეჭრა გზა უქნაური? ან ვის შეეძლო ეთქვა მამისთვის ამბავი, მისთვის გაუფინარო? — ჯვარზე აცვამდა ყველას ამისთვის და დაახრჩობდა, ვით ძაღლს, ზონარით. და ჰკენესდა ცირა: „რად არის ნეტა ცხოვრება საიესე ლაბირინტებით? ან რად დავედივართ ცალცალკე კენტად,

სხვადსხვა გზებით და ბილიკებით?! სად ორი გრძნობა გადახლართულია, იქ რა შეაშია მესამის ხელი, როგორც კედელი რომ ამართულია და შეამიანი უპყრია გველი?“ და ვერ ენახა გულდამწვარ ცირას ამ ხლართებიდან გამოსავალი: ცრემლით ალტობდა გრძნობათა წყირას და უჭკნებოდა სულის ჯავარი.

VI

მაგრამ სიყვარულს სადა აქვს მიჯნა? მისი სამეფო (აზერ ფართოა, გული უდგია უძლეველ მიჯგად და მთლად მსოფლიო—სანავარდოა. და ცირას გულმაც ფრთები გაშალა, დაბრკოლებათა მთები წაშალა; გაფრინდა ჩიტი მამის სახლიდან და პეტრეს ქოხის შეალო კარი... ხვეწა და კოცნა ისე გახშირდა, ვით ცის გუმბათზე ვარსკვლავთა ჯარი. — „ჩემო სიკოცხევე“ — „ჩემო ღვთაებავ!“ ისმოდა ხმები, ვით ჩქევა ჩქერის ალერისის ქსელი ისე გაება, რომ ვერ ძღებოდენ ერთუთრის ცქერით. — აწ სამუდამით შენი ვარ, შენი და სადაც ვინდა, დე წამიყვანე! — ეგ სითამამე რაოიგად გვეწინის! შენი ჭირიმიე! შენ გეთაყვანე! — აძლევადა პასუხს პეტრე ფრთა-სხმული, მაგრამ უეცრად, მძიმე და რთული, წინ წამოვიჭრა საციხი და ლიფი და შემაერთი გადაესკრა ხიდი; მუშათა სარქვე კვლავ მოაგონდა.

ცოტა არ იყოს კიდევ დალონდა.
 მაგრამ პირადი ბედნიერება
 საერთო საქმეს შესწირა ნებათ
 და უთხრა სატრფოს: „მშვენიერებაგ“,
 ღირსი ხარ ტრფობის! ღირსი ხარ ქების!
 მაგრამ, სიცოცხლე, უნდა გავიტყუდე:
 სახიფათოა გზა არჩეული.
 ჰო, შეგვიფარებს სოფელი და ტყე,
 მაგრამ ვიქნებით იქ დაზღვეული?
 როს მამაშენი ამას გაიგებს,
 გადაირევა, შეიპყრობს ცოფი:
 შეპყრის ქვეყანას, მახეს დაგვიგებს...
 და მაშინ რა ვქნა: ვებრძოლო თოფით?
 ეს არ მაშინებს, არა ვარ მხდალი,
 შენთვის ქვეყანას შევიტყულები:
 მაგრამ მიძახის საერთო ვალი
 და მას კი ვედარ განვერიდები;
 დაწყებულ საქმეს ვერ ვუღალატებ;
 იგი უჩემოდ დაიღუპება:
 ჩაუფარდება ხელში ჯალათებს...
 და როგორ მივცე ამის უფლება?
 ვიდრე ამ საქმეს სულ არ დადავჭრი,
 გემუდარები, შენც მოითმინო.
 შემდეგ ასპარეზს ფართოთ გადავშლი:
 ერთად ვიფრინოთ! ერთად ვილხინოთ!
 ატირდა ცირა, ელდა ნაკრავი,
 მაგრამ საყვარლის სურვილს დანებდა,
 თან წამოიღო სვედის საკრავი,
 გულს რომ ესობა მჩხვლეტაგ დანებათ.

VII

წინ მიდიოდა მუშათა საქმე
 და მტკიცდებოდა მათი კავშირი.
 ამაფეთქებელს აწყობდნენ ნალმებს
 და ჰქონდათ მასზე კამათი ხშირი.
 უკანასკნელი მოვიდა ჟამიც
 და წარადგინეს მოთხოვნილება:
 შიგ იყო მუხლი სულ სამჯერ სამი,
 მაგრამ შექონდა დიდი ცვლილება.
 ქვეშ კი ეწერა შენიშვნა ვრცელი:
 „მოველით“ პასუხს, ან ჰოხს, ან არახს;
 თუ „ჰო“ ითქმება—ჰა, ჩვენი ხელი,
 თუ „არა“—მაშინ, დიდი, პატარა,
 ვით ერთი კაცე, გავიფიცებით,
 ვერ შეგვაშინებს მუქარის სროლა;
 რა საჭიროა დიდი მტკიცება:
 უფლებსათვის ჩვენც ვიცით ბრძოლა!“
 ალა-ბატონებს ეცვალათ ფერი.
 ტანში შეუღდათ შიშის კარები.
 ასწონ-დასწონეს წამს ყველაფერი
 ელვის სისწრაფით და აჩქარებით.
 იქაც აცნობეს, ჯერ იყო სადაც,
 აამოძრავეს ბნელეთის ხელი,
 ბოლოს საკითხი გადასჭრეს სადათ:
 პასუხს არჩიეს დღემილი ვრძელი.

ვარ. რუხაძე

(დასასრული იქნება)

ჩვენ

პინო

„ქარიზხალის წინ“

დადგმა კ. მარჯანიშვილის, სცენარი შალ. დადიანის, გამოცემა სოც.-უზრ. კომისიარიატისა

სნაული კალი

ის სნეულდება.
ისი გული ეხლა ბერდება.
ჟყვარდა ერთხელ მზესთან თამაში
და გახაფხულთა უჩაზესი ახავერდება.

ის იყო მამის სათუთი ბავშვი.
მის სხეულს სდევდა მარადი დაღლა;
მოსწყენდა შებმა ქალაქის ქართან
და შორს ნაძენარში სამკურნალოდ გადაესახლა.

გაფრინდა თეთრი გუნდი სიზმართა.
შეწყდა ზღაპარი განვილი დროების
და სიყვარულიც გადაიჩრდილა.

სღუმს ხეივანი.
ალარ კამკამებს ბაღიაში დილა

როს ვწერდი ამ ლექსს:
ტყემლების მსუბუქ ყვავილების
ვისმინდი შრიალს.
ეს იყო მამისის დამძევს,
როცა მომსდარი ნიავენი
(ჩემს ქვეყანაში მარად უღვევი) ოცნებებს შლიან
და გულში უხვად იღვრებიან
სიყვარულის ნაკადულები.

და ეხლა როცა ვანთიადები
დაეშვებიან ცისდერ მტყენებდალ:
ის დიდის ჩუმად მკვდარ შადრევნებთან
როგორც დაჭრილი შველი
და მოგონების თეთრ კარავიდან
ვიღაცას ელის...

არნა ონელი

ელვირა

...აროდეს მთვარე იქ არ ყოფილა
ისე ყვითელი ნახაღ ელვარე.
ღამე დაფნებში აქლოროფილდა,
შენ შადრევანთან თითოილი ელვირა.
ღნებოდა მთვარე ოქროს ღვარებათ...

შენ ათოვებიდ სხვა სიფერმკრთალეს,
გიშრიალებდა თმები გიშერი,
ნღობას აბნევიდი ჭრელი თვალებით
ქალწული სუსტი და ტანშიშველი.
უმანკო ლოცვით ხელებს გიშვერიდი ..

ვინ იცის, უწინ იმ მწვანე ცაზე
რამდენმა მთვარემ გადაიარა
და გადაცვარულ თეთრ ნარეიხებზე
ცრემლთ სოველი გაფრინდა ქარი.
ელვირა მსურდა ეს გადარევა...

მკურნელი მზერა, ის ტყე, ის ბალი
და სურნელება მაგნოლიების,
ვერცხლის მდინარე სტიროდა ვაღმა
და ცრემლებს ღვრიდა ნახი იები.
ყველაზე უფრო მე დავიღალე...

მასხოვს მინდვილიან როცა დაებრუნდით,
მთვარე იღვროდა მწვანე სუროდან,
და მთვრალ ფუტკრების ცისფერი გუნდი
იქ ჩვენ ვარშემო ტკბილად ბზუოლა:
ელვირა! სულში ნატვრა სცურავდა...

მე ეს სიშორე ეხლაც გულს მიკლავს,
და მახსენდება ის გაჯეროლება,
როცა ჩემს ირგვლივ სწვივდა მუსიკა
და შრიალებდა მწვანე ბულოები.
ელვირა! მაკრთობს ეს დაშორება...

საით გვიძო? ურიცხვ ფიქრებით
ეხლაც მამძიმებ. შორი მანძილს
შენ ათორთოლე ეთერის სივრცე
ოქროს მიძივებით, და შენს ტურნებზე
ვიგრძნედი ფიცი სხვა ნეტარების
ელვარე, — ელვირა! ელვირა!..
. . . და მახსენდება კვლავ იმ მთვარის წინ,
ცოც იანვარში დამტოვე ბავშვი,
როცა შეძინა თეთრ არშივებში..
ელვირა! ელვირა! შენ ხარ ხანჯალი
და ეშაფოტი... ლამის შარბათი...
და შენ ხარ ღამე სხვა გაღიშების
ელვირა... ელვირა!.. ელვირა...“

ვანლერ დაისელი

პრიოგვის გააღაგებელი

(გიორგი წერეთლის გარდაცვალებიდან 25 წ. შემტურების გამო).

მ ო ზ ო ნ ე ბ ა

მამისის პირველ რიხებებში, 1883 წ. პირველად მოვ-
დიოდი ტფილისს. მატარებელს, რომლითაც მოვდიოდი,
ბოლოზე დერეფნიანი, ლურჯი, სამეფო ვაგონი ჰქონდა
მიმბულთი.

როინის სადგურზე უთვალავი საეკლესიო ბიბირაღე-
ბიანი სამღვდლეობა თუ სამოქალაქო წარმომადგენელნი,
ქუთაისიდან მოსულნი; იყვნენ ჩამწკრივებულნი. მემაქანემ
მატარებელის „სამეფო ვაგონი“ სწორედ ამ ბიბირაღების
წინ გააჩერა...

ვაგონიდან გადმოვიდი, დიდს გაჭირვებით წარმო-
მადგენლების წინ მივატანე. სიტყვა სომხები ენაზე იყო,
ქუთაისის სომეხთა ეკლესიის ტერტრასაგან დიდის მქერ-
მეტყველობით და ჩქუხიერ ხმით წარმოთქმული... ამის
შემდეგ წამოვდგი ერთი ჩოხა-ახალუხში გამოწყობილი,
წვრილი და გამხდარი კაცი და შემდეგი სთქვა:

„როგორც საქართველოს, ისე სომხეთის ერს ბევრი
ბრწყინვალე დრო გაუვლია, ბევრი ტანჯვა და წვალება
გადაუტანია, ბევრი სასიძაღლო, თავდაღებული და შვეგ.

ნებული მამულიშვილი გამოუჩნდა და ამათი თავდადებული მუშაობით, როგორც საქართველო, ისე სომხეთი, რთ დროს, დიდ სახელმწიფოთა სწორ სამეფოებათ იწო- დემოდენ. მაგრამ ხშირად ეს დიდი სამეფოება შეუკნე- თელ ქვეყნის გამეფთა ხელშიც იმყოფებოდა... ისტორიის ქარტახილმა, ჩვენი ძველების შეუფენებლობამ, შურმა და შტრობამ, შინაურმა განხეთქილებამ და გაუტყობლობამ, როგორც სომხეთის, ისე ქართველმა ერმა დააქარგა პო- ლიტკური თავისუფლება, დამოუკიდებლობა...

დღევანდელმა, ამ ორი ერის უფროსმა წარმომადგე- ნელებმა, მოწინავე მოღვაწეებმა და მამულიშვილებმა უნდა შეიგრინ და გაასწორონ ძველების შეცდომას, დაგმონ ეს პოლიტიკა და იზრუნონ ამ ორი ისტორიული ერის კეთილდღეობისა და მისი საღვთისო საქართვეობისთვის.

რა ესპიროება დღეს სომხეთისა და საქართველის ხალხს? ორივე ერს მეტიმეტად ესპიროება: „ძმობა, ერთობა და სიყვარული“, და ჩვენი, მოწინავე წარმომად- გენლების, წმინდა მოვალეობაა, ვიაროთ ამ გზით თან- ხმობით, შევასწავლოთ და შევათვისოთ ჩვენს ხალხს ღრ- თიერთისადმი პატივისცემა, მოვალეობა და სიყვარუ- ლი. უნდა შევასწავლოთ, რომ „ჰაღა ერთობაშია“ და თუ ჩვენ ამ გზას გვერდს აუქვეთო, ჩვენს ერებს მოელის კიდევ უარესი: გადაშენება და მოსპობა...“

ეს სიტყვები ისე მჭერმეტყველურად წარმოსთქვა ჩიხოსიძესა და ისე მომხიბლა, რომ ხუთ-ექვს კაცს ვკითხე: ვინ იყო ეს კაცი, და „სამეფო ვაგონში“, შავ აბრეშუ- მებში შეზურვილი ბერი? მეექვსე კაცისკან გავიგე, რომ პირველი იყო გ. წერეთელი, მეორე სომეხთა კათალიკოსი, კონსტანტინეპოლიდან მომავლი.

ამ დღიდან გ. წერეთელი შემიყვარდა. მის ნაწერს, წიგნებს და სტატიებს საწილო ეძებდი წასაკითხავად. 1893 წ., როდესაც ან. თ.-წერეთლისამ „კვალი“-ს გამოცემა დიდად გიორგის ხელმძღვანელობით, უფრო დავუხაზოვდი როგორც ჟურნალის გამაგრებელი, ხში- რად მის ბინაზე დავდიოდი.

ქართულ მოღვაწეთა და მწერალთა ჯგუფში, გარ- და ივანე მაჩაბლისა, გიორგისთან თავმდაბალს, გულ- წრფელს, ტკბილ მოსაუბრეს, მშრომელ ხალხის ნამდილ მოყვარულს, საამხანაგო კაცს და ქვეყნის უნაგარო მოღვა- წეს არ შეგხვედრებია.

1894 წ. ე. ნინოშვილის დაქრძალვის მეორე დღეს გიორგიმ ოზურგეთში წამოსვლა მოისურვა ჩემის თხოვნით და მიწვივა.

დიღას, ათი საათი იქნებოდა, რომ ჩაის სმა გავა- თავეთ და ქვედა სართულში, წიგნთ-საცავ-სამკითხველო- ში ჩავედით. სამკითხველოში ხუთმეტეოილ მიონტელიგენ- ტო ახალგაზრდა იყო და თავ-თავისთვის კითხულობდენ. საერთო მისაღმებთან ერთად ახალგაზრდობას ეუთხარი, რომ ჩვენს წიგნთ-საცავს ესტუმრა, ყველა თქვენ- განის პირადად უცნობი „კვალის“-ს რედაქტორი გ. წე- რეთელი.

მთელი ახალგაზრდობა, ერთ კაცსავით წამოდგა და ამით პატივი სცა გიორგის.

გიორგიმ მადლობასთან ერთად სთხოვა ახალგაზრ- დობას დამჯდარიყვენ. დავსვდი.

ერთ წამის სიჩუმის შემდეგ ილაიონ თაყაიშვილი შეგნეითხა: როგორ დაკრძალეთ ე. ნინოშვილი, ვინ და-

სწრო, ვინ შეამკო გვირგვინებით, ვინ წარმოსთქვა სიტ- ყვები და სხ. შემდეგ ვლ. დარჩაიშვილის საპროგრამოდ წარმითქმულ სიტყვის გაჩაშემო გამიძრთა საუბარი.

ბოლოს, იგივე თაყაიშვილია შეეკითხა გიორგის როგორა თქენი აზრი თანამედროვე ბიუროკრატიულ წესწყობილების წინააღმდეგ ბრძოლის საკითხებზე?

გიორგი ამ შეკითხვამ უხერხულ მდგომარეობაში ჩაავლ: ამდენ უცნობ ახალგაზრდა როგორ გამოუთქვა თავის პოლიტიკური მწამსი. იქით-აქით გახვდეს შემდეგ, მე შემიხმებდა.

მე ვთხოვნი: ჩვენს სამკითხველოში იღუა ვერ შემო- ბედავს; თავისუფალი და უშიშრათ ილაპარაკე მეტი. ამის შემდეგ გიორგიმ გაბედვით დაახსიათა, თუ რაგვარ ბრძოლას აწარმოებდა ქართველი პირველი თაობა, შემე- დეგ მეორე, 1870 წწ. და რა წესით უნდა შეიცვალოს აწინდელი ბრძოლა მესამე თაობისა.

დღევანდელი მოწინავე და შეგნებული თაობა უნდა ცდილობდეს ხალხისა და მუშათა კლასის მომხადებას, მასში წერა-კითხვის გაგრეცლებას, გათვითცნობიერებას, კონდის შეტანას, აი, ამ გათვითცნობიერებული ხალხის შეერთება-როგაგვირებას, და ამგვართ დიდი ლაშქრის შექმნას, მოგვიტყუნდ უნდა შედიოიღეს ყველა ერის შვილი, რომელიც კი ჩვენში ცხოვრობს. ხოლო ამ გვარი მომხა- დებისა და შეკავშირების შემდეგ შეიძლება მტრის ციხე- სინაგრეზე მისვლა და მისი დანგრევაო...

ამ გვარი სიტყვა არც მე, და მით უფრო, ჩვენს ახალგაზრდობას არავისავან არ გაუფორია და პირველად გვესმა და დაუოყყარია შთაბეჭდილებაჲც დასტოვა ჩვენზე.

ქ. თაყაიშვილიაქ.

პროლაშარული თეატრი

II

(იხ. „თ. და ც.“ № 1.—სადისქუსილი).

საქართველოს მუშათა კლასი ყოველთვის სოციალის- ტური იყო, ქართველი მუშა ყველგან მავარი ხერხეზლიანი მარქსისტი იქნება.

მარქსისტული სულით დაიწყო ჩვენი მშრომელთა მასის პოლიტიკური აღზრდა.

მარქსისტული სკოლა დაედვა სარჩულად ჩვენი მშრო- მელ მასის კულტურულ განვითარებასაც.

ზოგიერთი მწერალი უარყოფს ჩვენში პროლეტარუ- ლი კულტურის ჩანასახსაც კი.

არ იყო ქართულ პოეზიასა და ბელეტრისტიკაში პროლეტარული მიმართულება?

ვინ იყო კარტული ნინოშვილი და როგორი სულის არის მის შემოქმედება?

ვინ იყო ოსებ დავითაშვილი, ვინაა ვ. რუხაძე, გ. ქუჩიშვილი, გ. ხუჩუაშვილი და—დღეს სრულიად ახალ- გაზრდები: იონა ვაკელი, ს. ეული, პ. სამსონიძე, ა. მაშა- შვილი?

ხალხის პირში შეილები, მისი გულის ნადების ამ- სახველნი.

როგორი იყო ჩვენი თეატრი? 1923 წლის დეკემბერში ტფილისის პროლეტა- რიატმა ადლესსაწულა თავისი თეატრის 30 წ. იუბილე- რომელია ეს თეატრი?

ტვილისის სახალხო სახლი. ამ თეატრის საძირკველი ტვილისის მოწინავე მუშების ძლიერი ნებისყოფით არის გასკვნლი. 30 წლის წინად დაუპირდაპირდა ქართველი მუშა ე.წ. „თავად-ახანაურულ თეატრს“ და შექმნა თავისი საკუთარი სამლოცველო.

სახალხო სახლის შინაარსი დიდია და განუზომელი. ვინც თვალუყრს ადევნებდა ჩვენი კულტურის წინსვლას და გული შესტკევა ხალხის ესთეტიურად აღზრდისათვის, მან, უძველესი, იციის სახალხო სახლი და მისი ისტორიული როლი.

ქართველი ერის დუხჭირი პირობების დრის, როცა მონარქიზმის უკიდურესი რეაქცია აღზინაოგშინით გვიმასპინძლებოდა, ტვილისის სახალხო სახლის სცენაზე კულტურული სახით პოლიტიკური მუშაობა იყო გაჩაღებული. რამდენი რევოლუციონერი პიესა წარმოუდგენიათ კონტრბანდით სხვადასხვა სახელწოდებით, იმ სახელით, რომელიც ეანდარმერას ესამოფენებოდა!

სახალხო სახლი სამი ათეული წლის განმავლობაში ნამდვილი საყვრი იყო, რომელიც პროლეტარიატს რევოლუციონერი აჯანყებისაკენ მოუწოდებდა.

სახალხო სახლი სსტკეად ებრძოდა „ქართულ თეატრს“, სადაც ხანდისხან შოინისტური პიესებიც იდგმებოდა, და სწორედ ამ ბრძოლაში მოიპოვა საქართველოს მშრომელთა დიდი სიყვარული.

არავის არ ახსოვს სახალხო სახლის მუდამ ინტერნაციონალურ სცენაზე კაცკომპიურ პიესების დადგმა.

სახალხო სახლი ყოველთვის იყო პროლეტარიატის მესვეურთა ხელში.

სახალხო სახლი ყოველთვის იყო პროლეტარული თეატრი.

როგორი შესვლულების არიან ხელისუფლების ხელმძღვანელი სახალხო სახლზე?

საქართველოს პოლიტიკური განათლების მეთაური ლ. რუხაძე ერთ წერილში აღიარებს: „სახალხო სახლში მომზადდა არა ერთი და ორი პრაქტიკული მოღვაწე, რომელთაც შემდეგ დიდი სამსახური გაუწიეს მუშათა განათავსულების საქმეს. ახ უტკუარი საბუთი, რომელიც აშკარად ღალატებს მუშათა თეატრის, კლასიურ ხელოვნების დამსახურებაზე და მომავალზე“.

შემდეგ: „ტვილისის სახალხო თეატრმა ბრწყინვალედ შეასრულა თავისი მოვალეობა მშრომელთა მასების წინაშე. ჩვენი მატერიალური დახმარება და ყურადღება ამიერიდან თავსებობს უნდა მივმართოთ კლასიურ-პროლეტარულ თეატრის შექმნა-აღორძინებისაკენ“.

ამგვარად ჩვენ დავამტკიცეთ, რომ საქართველოში ოცდაათი წელიწადია არსებობს კლასიური თეატრი და, ბაშასადამე, პროლეტარული.

როგორია დღეს მისი პერსპექტივები?

ყოფილი სახალხო სახლი დღეს მოცემულია წითელი თეატრის სახით, რომელსაც ხელმძღვანელობს საქართველოს პროლეტკულტი.

ეს უკანასკნელი სრულიად ახალგაზრდა ორგანიზაცია არის, რომელიც წითელმა ოქტომბერმა წარმოშვა.

რა აქვს მიზანი დასახული წითელ თეატრს?

კლასიური ხელოვნების გაღრმავება.

დღეს ევროპის სინამდვილეში ხელოვნების დარგი ათასწარი სკოლად არის დაყოფილი: სიმბოლიზმი, ფუტურიზმი, ექსპრესიონიზმი და სხ. მრავალი ოზმი, მაგრამ მუშათა კლასი მათ ვერც ერთს ვერ მიიღებს, ვერ მიიღებს იმით, რომ ყველა ეს მიმართულება შექმნილია ბირჯაზე მოღლოდ ბურჟუაზიის შესაქცევად.

განათლებული ევროპის ხელოვანი ბურჟუების გასართობათ კლოუნობენ კიდევაც. მაგრამ ჩვენს თეატრს და ხელოვნების ყოველ დარგს უნდა ჰქონდეს აღმზრდელითი ნიადაგი, რადგანაც მათ უნდა მოამზადონ მომავალი თაობა მოსალოდნელი სამკვდროსასის (მუშათა კლასიური ბრძოლისთვის). წითელი თეატრის მიზანი სწორედ წმინდა კლასიური თეატრის შექმნა უნდა იყოს.

შესძლებს თუ არა პროლეტკულტი ასეთი თეატრის შექმნას?

თუ სახალხო სახლმა მხოლოდ და მხოლოდ მუშების დახმარებით იარსება ოცდაათი წელიწადი და, რაც მთავარია, ამ წლის განმავლობაში წუთითაც არ უღალატინა თავისი მოწოდებისათვის, დღეს როცა ხელისუფლება სავსებით მუშების ხელში იმყოფება, წმინდა პროლეტარული თეატრის აყვავებაში ევეცე არ უნდა შეგვიღობდეს.

ფილისტრები გაიძახიან: „წითელი თეატრი ვერ შესძლებს არსებობას. ზომ ხელადი სისტემატიური წარმოდგენების გამართვა დღემდე ვერ მოახერხაო“...

სახალხო სახლში ყოველთვის იყო სისტემატიური წარმოდგენები და ხალხიც ბევრი ესწრებოდა, მაგრამ ამ სეზონში ჩვენ ამას ვერ ვხედავთ.

რაშა საქმე?

იქნება ვინმე დეზერტირობს, სახელით წითელ თეატრთან არის დაკავშირებული და სახრავად სხვა ფეატრებს ეკუთვნის?

პროლეტკულტმა ყოველგვარი ზომა უნდა მიიღოს, რომ წითელ თეატრში წარმოდგენები სისტემატიურად იმართებოდეს და ყოფილი სახალხო სახლის აუდიტორია ძველებურად მუშებით აივსოს.

ტვილისის პროლეტარული თეატრი უნდა იქნეს მთელი სხვა ფეატრების ტონის მიმკეში. წითელმა თეატრმა თავისი სტუდიაში უნდა გამოზარდოს მუშა-მსახიობნი, რომელნიც საქართველოს ყველა კუთხის სახალხო სახლებს გასწვდებიან. პროლეტკულტმა უნდა შექმნას ასეთი მდგომარეობა. პროვინცია აქედან უნდა დეზულობდეს დირექტივებს.

ხელისუფლება თავის მხრივ ყოველწინარად უნდა დაეხმაროს პროლეტკულტს.

ასშინ პროლეტარული თეატრი ფართოდ გაშლის ფრთებს... მიწის ონიოყივრს დაუბრუნდება და ქართული ხელოვნება. სინამდვილეს დაუკავშირდება.

შალვა გომართელი
➤

საწოგადო მოღვაწენი

მ. დ. ლიხ. კონ. მარსთაძი

ადამიანის მიმართ. პირველ შემთხვევაში ის უბრალო მოხელეა, მეორეში კი დიდი ადამიანი: ის ადვილად სწვდება ხალხის გულს და იმორჩილებს მას.

სწორედ ამ უკანასკნელ ექიმთა რიცხვს ეუფთვნოდა განსვენებული დიმიტრი ერისთავი. -- ის თავის მოვალეობას ეკიდებოდა დიდად უბრალო და ყოველ საშუალებას ხმარობდა ტანჯვაში მყოფი ადამიანი ხელსა.

დიდი მომზადებული იყო პრაქტიკულათ და თეორიულად: სწეულებათა ყოველი დარგიდან ჰქონდა ცოდნა-გამოცდილება; ერთსა და იმავე დროს იყო მშვენიერი დაკვირვებელი შინაგან სწეულებათა მყოფნი და დოსტატრობაშიაც მარჯვე ხელისა.

დიდი სიყვარული ჰქონდა დამსახურებული გურიაში. „ჩვენი ტიტულოზი მომიჯვანეთი, ის მიწველისი“ -- ამბობდნენ ძალზე შიშვნებულნი ავადმყოფნი.

მწერლობაშიც ცნობილია: დაწერილი აქვს რამდენიმე მოთხრობა და პიესა („ნაქეთები“, „დადსრულელები რომანი“ და სხ.).

დიმიტრის მოღვაწეობა მაგალითი იქნება ყველა იმართვის, ვისაც სურს ემსახუროს ჩვენი ხალხის ჯანბრთვასთან და წინმსვლელობის საქმეს.

გრიგოლ კუნჭულია

თეატრები პროვინციაში

ჩვენი ეროვნული ორგანიზმი, ექვს გარეშეა, კულტურული სისხლნაკლებობით არის დაავადებული. ასეთ გარემოებაში, ჩვენ გვიხდება დიდი ბრძოლების გადატანა მასკების გათვითცნობიერებისათვის. გარემოება და დრო გვიკარნახებს, ჩვენი სახელობო პოლიტიკა გამოყენების სფეროში ვადვიტანათ. ეს განსაკუთრებით შეეხება იმ კულტურულ საქმიანობას, რომელსაც ჩვენ პროვინციაში ვაწარმოებდით.

საქართველოში ყველაზედ ბევრს თეატრზე სწორენ და ლაპარაკობენ. მასების კულტურული გათვითცნობიერების თვალსაზრისით, ასეთი მოვლენა ყველაზედ ჯანბალია და გამართლებული.

დღეს აღარ იწვევს დაეას თეატრის დიდი მნიშვნელობა და დანიშნულება. თეატრი ჰქმნის ადამიანის სულის ორგანიზაციას, ამაღლებს გრძობებს, ასახრობებს ინტელექტს და იწვევს იდეების გადაშენებას. უნდა

ითქვას გაბედულად, რომ ჩვენი კულტურული მიზნების საჭიროებისათვის, თეატრი ყველაზედ უკეთ გამართლებს თავის თავს. ეს მით უფრო მართალია, რომ ქართველი საზოგადოება ტრადიციულად და ისტორიულად შეეხარა და თეატრალურ სახეობებს.

მაგრამ ჩვენს თეატრებში ყველაფერი არ არის როგორ ჩვენი პროვინციის თეატრალურ ხელოვნებათა ძალიან მარტივი დებულებები. ჩვენი მიზანია, ზოგიერთ პრინციპიალური ნაკლის აღნიშვნა, იმ იმედით, რომ ეს იქნება უკანასკნელი და გამთიერების საჭიროებას აღარ გამოიწვევს.

აზრი და იდეა მაშინ იჭრება ადამიანის ცნობიერებაში დიდი პროდუქციით, როდესაც მთელი მისი სულიერი გაწეობილება საინიოდ მზათა და მომწიფებული.

შემოქმედების ფართე არეში ხელოვნების პრიმატი ამ საკითხს უნდა დავუკავშირო.

მშვენიერების განცდა ადამიანის თანდაყოლილი ნიჭია და ყოველი ჩვენგანი ბუნებრივად გააზრბის მახინჯს და აესთეტიურს. სილამაზე -- ფორმაა საგნის, და მისი გამოყენება ყოველ ნივთს და მოვლენას ცნობიერებისათვის ადვილობისდაბოთ ხდის. უკანასკნელი დროის პსიქოლოგიურმა მეცნიერებამ, ეს გარემოება ფართედ გამოიყენა პედაგოგიური მიზნებისათვის. მით უმეტეს, ეს ითქმის ხელოვნებაზე, სადაც მშვენიერება და სილამაზე პრინციპულად აყვანილი. აი რატომაც დიდი მნიშვნელობის ის საკითხი, თუ როგორაა განსახიერებული ესა თუ ის იდეა მხატვრულ ნაწარმოებში. აქ კითხვა პირდაპირ ასე სდება: არ კმარა. რახ სწერ... საკითხავია: როგორ სწერ...

ეკრძოდ თეატრზე იფიგე ითქმის. რაც უნდა დიდი იყოს იდეა პიესის, იგი მოკლებული იქნება ყოველგვარ ლირებულებას, თუ მისი სცენიური განსახიერება არ სდგას თავის სიმაღლეზედ.

ვადებდით ჩვენს პროვინციის თეატრებს. ჩვენ გვაქვს ცნობები, რომ ამ მხრით იქ ბევრია არა თუ უკმარი და მიუღებელი, პირიქით -- საშინელი და მხატვრული გემოვნების შემოღავა.

ჩვენ გვესმის პროვინციის თეატრების ბედი. ჩვენ არ გვაიწყდება მათი მუშაობის მძიმე პირობები. მაგრამ ძალიან ხშირია, როდესაც პირობებიც და მხატვრობაც ბელადი ფულადი საქმი, ხოლო დაუდგვრობა და ხელმძღვანელის უყოლობა აქ იმავე შედეგებს იძლევიან.

პროვინციის ყოველ თეატრალურ კარგად უნდა იცოდეს, რომ აქ ვაჩერება შეუძლებელია. ასეთი მდგომარეობის ფოკუსს სწორედ იმაშია, რომ თეატრი იძლევა მებრუნებულ შედეგებს. ხალხი ასეთ თეატრს გულციკად ეკიდება და მის ხელმძღვანელებს „უსაქმო ხალხს“ ეძახის.

რამდენი შემთხვევაა პროვინციის თეატრებში, როდესაც სცენისმოყვარენი სრულიად მოუმზადებელი გამოდიან სცენაზე ეს ხომ ადვილად საწვდომი საქმეა! გარდა ამის, რა ჩვენება და გარედა კარნახი უნდა ცუდებრთუარის სათანადო შერჩევას? ყველა ინტელექტუალურ შეუძლია თავისი ძალები და სცენიური ტენიების მიხედვით აიარჩიოს პიესა.

ამ საქმის მოგვარებას ჩვენ ვეფიკრობთ „ხეივანიდან“. მთავარმა სახელოვნო საბჭომ პირდაპირ ბრძანების კალოთი უნდა გააფართოლოს პროვინციის თეატრალები. მა-

გრამ არც ეს კმარა. საჭიროა საქმიანობის გამოჩენაც. ოციციკლიური ცნობებიდან ვიციტ, რომ სულ მოკლე ხანში საქართველოში მოძრაიე თეატრი იქცევა საკმედ. სახელმწიფო აკადემიური დრამა, საქართველოს მრავალი კუთხის შემოვლით, დიდ დახმარებას გაუწეეს პროვინციის თეატრალბს. ეს იქნება კულტურული რევიზია და მავალიის ჩვენება. საქერაო მწოლოდ აღდელოლობივმა სკენისმოყვარებმა მეტი პუნქტუალობა გამოიჩინონ.

ყო ელ დლე მოდის ახალახალი ცნობები სხვადასხვა ადამა-სოფლებში თეატრების გახსნის შესახებ. ჩვენ პირდაპირ ვამბობთ, რომ ეს მოვლენა ავადმოყოფურ სენად გადაიქცა, რომელიც ჩვენს ძალებს აღმებატბა. თუ ამ ახალ თეატრებში ისეთივე სული გამეფდება, რომლითაც, საუბედროდ ცოცხლობს ბევრი პროვინციის თეატრი—საქმის ინტერესებისათვის უშჯობისთა თავშეკავება და მეტი კრიტიკული მხედველობა.

არ შეიძლება თეატრის სახელით ხალხს მოაჩვენო ცირკი და ბოლავანი. ვისაც უყვარს კულტურა, ის ეცდება ებრაოლის ამას. ამაზედ სიტყვა უნდა გაისმას, როგორც ქვევრიდან, ისე ზევიდან.

კენჭავრი

რუსული პირო

„ამალიბა“ 2 მერია 14 ნაწ. გამოც. რუს. სახ. კინოსი 1924.

კინოში ფანტაზია ერთი აუცილებელი პირობაა. იგი ვასატანს აძლევს კინოსთვის სახეობის გამოსაჩენათ და დადგმისთვის საუკეთესო მასალა.

დასავლეთის კინოებში ამას ამართლებენ. იქ ეს ძალეულია ტენისით. ტრიუკით.

სკენიარი სრულდება. დადგმა ამართლებს მას.

„აელიტა“ ერთ ასეთ სურათად ჩაითვლება.

აქ არის ფანტაზია. მოცემულია მიწა—სინამდვილე, მარსი—ოცნება. მაგრამ ასეთ პირობის დროს ექსტაზი ნელდება სკენების დაულვაგებლობის გამო. სკენიარში ფანტაზია მაინცა და მაინც არაა გამოყენებული. მარსის ცხოვრების ასახვა უფრო ძლიერი უნდა ყოვილიყო თვისის საოცრებით და საკვირველებით.

სურათში ყურადღებას იპყრობს დეკორაცია, შესრულებულია კუმისტური მოსმებით, დაძულულია: მარსი გარედან დანახული.

მარსიანელების კოსტიუმები არაა გამართლებული. იგი სხვა სახით უნდა ყოვილიყო მოცემული.

სკენიარის დამუშავებას აკლია ერთნაირი სკლის დონის ალება:

სიმშლი რუსეთში. მატარებლები სავეტ დამშუულეებით. თეატრში ბრბო დამშუულა, რევოლიუციით შერხეულა—ეს სურათში ერთგვარი დეფექტებია. ეს არის შეტი ბარბი სურათის. ფანტაზია მარსზე. ეს ერთი თემაა. საჭირო არ იყო სხვა ხაზების შემოტანა.

სურათის აინტერესებს ორი არისის მშვიდი შეთავსება: მარსი სავეტ ოცნებებით. მიწა კი სინამდვილე. ქუჭკუი.

მეტად ვუჭეტარია აღამაინის გამოჩენა მარსზე. რაღაც უნაჭარის ყრუანტულით მიდის ყოველი სურათი. კარგი დღეგმა რევოლიუტია მარსზე. აქ ლოსი მოდის მიწიდან თვისი ცეცხლთ. რევოლიუციით მიწიერობით.

კარგია აგრედვე მანქანის აფრენა. შესაძლებელი იყო მისი უფრო ფართოდ გაშლა.

სურათი სავეტა კონტრასტიულობით. იგი მეტად აგიტაციური ხასიათისაა.

შრომა და სინამდვილე, წინააღმდეგ ოცნებების და ძიების

მთელ სურათს ახალისებს კომიკური ნაკვეთები. ეს კინოში აუცილებელია.

არტისტები ყველგან გამართულად იყვენენ. წერეთელმა დასძალია ლოსის როლი. ამ სურათში გვეჩვენება დიდ კინოსახიზობად.

„აელიტა“ ერთ კარგ სურათად ჩაითვლება რუს. სახ. კინოს გამოცემებს შორის.

კ. კ

სად რა პითლება—ზინ რას აპითიუს? ვეზაადნეთ სახალხო სახლი ვასანა-ქელვად

თელავში დაარსდა დრამატული წრე, რომელშიაც შედის 80-დე სკენის მოყვარე. დეკემბრის 1-ელ რიცხვებში ჩავიარა საძირკველი მუღმივ დრამატული წრის არსებობას. თავი მოვიყარეს აქ მყოფმა ძველმა სკენის მოყვარებებმა, შეიყვანეს ახალი ძალები და ფიცი დასდეს, ერთგულად ემსახურონ თელავის ღირბ სკენსა და მეიღრო კავშირით სძლიონ ის დაბრკოლებები, რომელიც არსებობდა დღემდის. ამხანაგებმა აღნიშნეს მთავარი მიზეზები, რაიც არ აძლევდა საშუალებას თელავში მუღმივ წრის არსებობას. ეს იყო ერთის მხრივ ეკონომიურად გაქირვებული მღვამარეობა სკენის მოყვარეებისა და მეორე—უფრომთავარი—გამეფებული ჭორიკანაობა, ინტრიგა და სხვა ამგვარი, რაც აშორებდა ამხანაგებს ერთმანეთისგან. ყრილობაზე გამოიმუშავეს ამხანაგური დისცილინა, აირჩიეს გამგეობა და შეუდგნენ პროუკავშირებში კლებში სისტემატიურად წარმოადგენების მართვისას.

1. სოსო მაჭავარიანი—პროფეკციონებთან არსებულ კულტანზე. გამეფ 2. კოტე ქელვა—ძველი სკენის მოყვარე, მსახიობი, შ. გ. ორი კ. ხელთაშე—სკენის მოყვარე (სტამბის ძველი მუშა). 4. ვახტანგ ბაკურაძე—ძველი სკენის მოყვარე და ნ. იღ. ბერჭულაშვილი—ცდ ნის მოყვარე.

მათივე თაოსნობით წარმოადგენის წინ იცემა ცოცხალი გაზეთი, რაიც დიდ ყურადღებას იქცევს საზოგადოებისას. აქვე დაარსდა მონღერალთა გუნდი ტიტ მგალობლიშვილის ლოტბარობით. გუნდში შედის 27-დე მონღერალი და სწავლობენ ქართულ რევოლიუციონერულ სხვა სიმღერებს.

ჩვენდა სასიხარულოდ ამ ბოლო დროს გამოიცოცხლდა კულტურული მუშაობა თელავში და ახალი ძალებით მოზზადებულნი, ემზადებიან სახალხო სახლში შესვლას, რომელიც დამთავრდება ამ ცოტა ხანში.

უსურვით წინსვლა და უწყვეტი სიმსახური ხელგენებისადმი.

კახელი სოსო

მ. ორახელაშვილის სახელობის ნაკთ- ლულის რ. ზვის მუშათა კლუბი

ნათელღოში შარშან ადგილობრივი კულტო-
მისიამ ერთ პატარა ოთახში მოაწყო სხვადასხვა წრის
მეკადნიერება: საერთო განათლების, პროფურე და სხ.
ამავე პატარა ოთახში კლუბის გამგის კ. როშინის თაოს-
ნობით იმართებოდა სხვადასხვა ინსტერიროვა-გასამართ-
ლებები და რეაქციები ნაირ თემებზე. თავსდებოდა 60 —
70 კაცი, რაიკ ვერ აკმაყოფილებდა აქაურ მუშა-მოსამ-
სახურეთა კულტურულ მოთხოვნილებას. ამიტომაც რაიკა
ერთმა პატარა გვეფუმა განიზრახა კლუბის აშენება, მიე-
ღმა მუშებმა ერთსულოვნად მიიღეს მონაწილეობა და 2—
3 თვეში შაბათობით და საღამოს მუშაობით ააშენეს
მშვენიერი კლუბი. ზეიმიტ გაიხსნა მაისის 1. მუშების
მოთხოვნებით კლუბს დანერქვა მამია ორახელაშვილის
სახელი. სხვა წრეების გარდა მუშაობს ქართული დრამა-
ტიული წრე კ. როშინის ხელმძღვანელობით. დადგმულ
პიესებში აღსანიშნავია: „სულელი“—შოტავაშვილისა და
„სოფლის“ გმირებ“—ირევილისა. უკანასკნელი მეტად
მხატვრულად იყო დადგმული, რაიკ დიდ სიმღერს წარ-
მოადგენს ამ სცენაზე (დეკორაციის უქონლობით). საერ-
თოდ დრამაში მუშაობა ნაყოფიერად მიდის. მხოლოდ
საქირთა კლუბს დახმარება მიეცეს დეკორაციის შესაქე-
ნად. Homo.

სამთავრო მიმოხილვა

ქართული აკადემიური დრამა

„გ ა ა ნ ა უ რ ე ბ უ ლ ი მ დ ა ბ ი ო“—
მოლოცვის. დადგმა: ქ. მარჯანიშვილის
და ა. ახმეტელის. (ინაგრა 22. 1925 წ.)

მარჯანიშვილს აქვს თავისი რეპერტუარი: „მალ-
შტრუკ“, „ლიონი“, „ინტერესთა თამაში“, „შპეკტაქლი“
და სხ. მოლოცვის „გაანაურებელი მდაბო“ მარჯანი-
შვილის რეპერტუარის გარეშე სდგას. მიუხედავად ამის,
იგი სასწრაფო პიესად არის გამოცხადებული.

მაგრამ ისიც მართალია, რომ ყოველ პიესას მარჯა-
ნიშვილი ეყიდება თავისებური მზრუნველობით და საქუ-
თარი თეატრალური სტილით. ასე იყო დადგმული ი.
გედევანიშვილის „სინაოლე“—ასევე განსახიერებელი
„გაანაურებელი მდაბო“.

მარჯანიშვილის დადგმის პრინციპი სინთეტიზმის
დახმარებითაა. მრავალანობის სინთეზი აქ დადგენილია
ესეთი უკიდურესობამდე, რომ ყოველი ინდივიდუალური
მოქმენტი საერთო მთლიანობაში იხსნება. შეუძლებელია
რომელიმე ხაზის პრიმატის მოქმენება; ყველაფერი ერთი
მთლიანი განათებით არის მოცემული.

გასაგებია მარჯანიშვილს რეპერტუარის შერჩევის
პრინციპი. იგი უნდა იძლეოდეს თეატრის ყოველი მო-
მენტის გაშლის საშუალებას. აკტიორი, მუსიკოსი, დეკო-
რატორი, ბუტაფორი—ყველა გრძნობს შემოქმედების სუნ-
თქვას, ხოლო რეჟისორი—მთლიანობის პულსს.

„გაანაურებელი მდაბო“ სავეგებით ემორჩილება
ასეთ თეა ზრალურ აპერეკაციას.

დისანიანსი შეაქვს მხოლოდ დეკორაციებს. ძველი
ყაიდის ტილოები—მელანქოლიას იწვევენ.

მსახიობებში შეუძლებელია რომელიმე აკტიორის
გამორჩევა. ყველა მათგანი გრძნობს საქმის სიყვარულს
და რეალური განსახიერების სულს.

გ. 5.

თურქული აკადემიურ დრამის დასმა რუსთაველის
თეატრში იანვრის ცხრას, ევლოკაიოვის რეჟისორობით
წარმოადგინა „რევიზორი“.

დიდის ხელოვნებით ასრულებდნენ გოროდინს—ყურ-
ბანივი, ხუსტაკოვს—ისპაპნიძე, ისაბა—სალხალო, ზე-
მდოიანიკას—ხალილოვი, გოროდინის მიუღლეს—ქამარ და სხ.
ნუმი (ქართველია, თურქულია), შეუდარებელი იყვნენ ბობ-
ჩინსკი (სცივი) და დობინსკი (შავგალიცელი), კარგი მსა-
ხური წარმოვედნენ დოვაჟლუზ აბასოვმა. საუცხოველ
იყო ისმედ ხანუმი (სომხის ქელი) გოროდინის ასულის
როლში. საერთოდ ანსაბლს ხელო უწყობდნენ ულიე-აქა-
რელი (ლოაკინ ტრაპკინი), ჰუსეინივი (ფოტემისტერი)
ალაკიროვი (მზრუნველი). მეტად ცოცხალი ტიპები შექმნეს,
ტანიალიანი (მტრებია)—მჭედლოს ცოლი, ასტიკამ (სო-
მეხია)—თურქი ოფიცრის ცოლი, აბასოვმა ვიკტორ. სა-
ერთოდ პიესამ წყყობარად ჩაიარა. უსაგანო.

ქართ. ენაგვლი დრამატ. კოლექტივმა „კადიმა“-მ
ყ. მც. თეატრში იანვ. 12 წარმოადგინა ქართულ ენაზე
პირველად ლ. მეკლერის ისტ. დრამა „ხასა გიგანა“,
ძველ გერბულიდან ნათარგმნი ნათან ელიაშვილის მიერ.
პიესა აღებულია ძველ ისრაიელთა ცხოვრებიდან, რაიკა,
ტომობრებ ცხოვრების დროს, ერთის ქალის მიზეზით
წაიკიდებ, ურთიერთი ევლტეს ზნე-ჩვეულებების შე-
ღახვის გამო. პიესას არდგენდნენ ტვ. სალიკვიდაციო
სკოლაში ნასწავლი ქართ. ენარეალი, პიესა შეგნებით გა-
ნასახიერეს, განსაკუთრებით ყურადღება მიიპყრო იოხა-
ბელ იოსებაშვილის ასულმა (თამარი), ფ. ბაზანოვმა (ამ-
შალომი), ხ. ბაზანოვმა (ზეგა). პიესაში მონაწილეობდნენ:
ენაგვლი ბავშვთა გუნდი, მოცეკვავენი და სხ. პიესის და-
წყებამდე გერკულ ბაზანოვმა შინაარსიანი სიტყვა წარმო-
სიტყვა ქართულ ენარეალითა კულტურულ მიზნებს შესახებ.
წარმოადგინს დაწყებამდე ბავშვებმა ენაგვლი იმდერეს
ინტერნაციონალი, ხოლო დასასრულს—გვიგე ქართულად.
ბოლოს გამართა პატარა ზეიმი. სცენაზე ჩამყრებულ
იყვნენ 102 შრომის სკოლისა და სალიკვიდაციო სკოლის
მოწაფენი, დასი, სტუმარი, „კადიმა“-ს გაანგობა და სხს
პირველი სიტყვით მიილოცა „თ. დ. ც.“ სახელით იოსებ
იმედაშვილმა და სხვათა შორის აღნიშნა ამ მოვლენის
დიადი მნიშვნელობა, ქუთ. ენარეალ სტუდენტობის სახე-
ლით მიესალმა გერზონ მეგრელიშვილი (თქვენს მაგალთს
ჩვენც მივბაძავთო), მშობიანი წრის სახელით—ილ.
მოიდგროშვილმა, დავიდ ბაზანოვმა ქართულ ენარეალითა
კულტურულ საქმიანობათა შესახებ. უჩიარია.

მე-8 ე შრომის სკოლის მოწაფეთა დრამატულმა
წრემ კვირას, იანვ. 13-ს გამართა საღამო, საკუთარი
დრამატული წრის დაარსების აღსანიშნავად. საღამოს
ხელმძღვანელობდნენ: ქ. ტატიშვილი და ე. ქანკვეტაძე.
წარმოადგინელი იქნა „ლიონელი“ და „თავისუფლების
მოტრელოღე“. ცუცა ჩიხლაძემ გააკეთა მონიშვნება, თ.
ვარდანიშვილმა წარმოსიტყვა სიტყვა დრამატული წრის
მნიშვნელობის შესახებ, რაიკ დაბოლოვა ასე: „გაუმარჯოს
ამ წრის დამაარსებელს ქეთო ტატიშვილს და მის მოწა-
ფეებს“, რასაც დიდის ტაშით შეხვდა ხაი. შემდეგ ნ.ხლ
რამიშვილმა იტყვა:

„დაპტიებულნი იყვნენ სხვადასხვა სკოლის მოწა-
ფენი. ისა კამოთ კარგად ჩაიარა.

ვაშა ქეთო ტატიშვილს, ე. ქანკვეტაძეს და დრამა-
ტიულ წრეს! ვაშა მათს ნამოქმედარს, გაუმარჯოს მათს
ხელოვნებას და მისწრაფებას!

მე-8 ე შრომის სკოლის მოწაფე ქეთო იმედაშვილი.

სახელოვნო ქრონიკა

თეატრი

საოპერო თეატრი ქართულ მსახიობთა იმხანაგობის მიერ ოთხშაბათს იანვ. 28 წარმოდგენილი იქნება „ოტელი“.

რუსთველის თეატრი ხუთშაბათს, იანვ. 29-ს, „დურუჯი“-ს არსებობის წლის თავის აღსანიშნავად გაიმართება საღამო: წარმოდგენილი იქნება „შპიკელმენშ“ და წაიკითხავენ დეკლარაციას.

წითელ თეატრში იანვრის მიწურულს დაიდგმის „სამწუხარო შედეგი ანუ ჯანაყ გურიანში“, ევ. ნინოშვილის მოთხრობიდან გადმოკეთებული. პიესის სტავს ალ. წუწუნავა. დღია მზადება. მონაწილეობს 200 დე ქალი და კაცი.

ქართველ ებრაელთა დრამ. კოლექტივი „კადიმა“ მოკლე ხანში წარმოადგენს გ. ბააზოვის პიესას „საიდუმლო მინა“-ს, ტრაგ. 5 მოქმ.

დრამატურგია

ახალი პიესები დასწერეს: ა) ნ. ინსარიძემ—„ლეონი ყველგან“, 3 მოქ. მოწონებულია საქართველოს პროლეტკულტის მიერ, დაიდვა წითელ თეატრში, ბ) შ. პონტოსპირიძემ „პაჩაზის ლანდი“, 3 ჩვენებად.

„წმ. იოანე—ორღიანელ ახლო“-ს, ბერნარდ შოუს პიესას გერმანიიდან სთარგმნის ჩვენი თანამშრომელი თამარ გოგოლაშვილი, რომელიც ამ ეპიდა გერმანიაშია. ამ პიესას გერმანიაში შესანიშნავად სდგავენ და დიდი გამარჯვებაც აქვს.

„რევოლუცია ქიმიკების“ შ. პონტოსპირიძისა, 4 ჩვენებად, 32 გვ. თ. 50 კაბ. გასასყიდად გამოვიდა.

ბ. ახოსიანელის დაუმუშავი დრამატული პოემა „კენი და აბელი“ (ხელნაწერი) პოეტმა ი. გრიშაშვილმა გადმოკვტა, პოემას მოკლე ხანში დაბეჭდვავი.

მუსიკა

პარიზიდან დ. არაყიშვილს მოუვიდა წერილი, რომელშიც ცნობილი მუსიკოსი ნ. ჩერეპნინი (ჩვენი კონსერვატორიის ყოფ. დირექტორი) თხოვლობს დ. არაყიშვილის ქართულ სიმღერებს და სხვა ნაწარმოებს. ამას წინად „Humanité“-ში ეწერა ჩვენი ავტორის ნაწარმოების შესრულების გამო, ესლა სხვა პირებიც თხოვლობენ რომანსებს სხვადასხვა ინსტრუმენტისათვის თხოვლობენ. დ. არაყიშვილი უგზავნის მოთხოვნილ ნაწარმოებთ.

ალ. მაისურაძის მომღერალთა გუნდის კონცერტები გაიმართება ტფილისის ყველა უბნებში. გუნდში მონაწილეობას იღებს 100-მდე ქალი და ვაჟი, რომლებიც შესრულებენ როგორც ქართულ ხალხურ, ისევე რევოლუციონურ და ევროპულ კლოებს, საგანგებო მოწვევული იქნებიან გუნდის ვარემუ საუკეთესო სახალხო მომღერალნიც. პირველი კონცერტი განზრახულია რუსთაველის თეატრში.

მწიგნობრობა

„ქართული ლიტერატურის ისტორია“—პროფესორ კონდელი კეკელიძის, ტომი მე-II. (მე-XI—XVIII-ს.). რედაქციამ მიიღო აღნიშნული შრომა. ქართული მწიგ-

ნობრობის ისტორიაში მისი გამოჩენა უნდა აღინაშინოს დიდი ეროვნული სიხარულით. ჩვენი გამოცემული შესანიშნავად—თბილისი ჩექენაიას მიერ, რომელსაც ეუფუტენის არა ნაკლები პატივისცემა იმ შრომის და სიყვარულის გამო, რომლითაც გამოცემული ეს წიგნი. წიგნი შეიცავს 225 გვერდს და ფასი აწერია 10 მან. ჩვენ გვჯერა, რომ იგი და შეინებს ყველა ქართველი ოჯახის მაგიდას. მოკლე ხანში ჩვენი რედაქცია დაბეჭდავს ვრცელ ბიბლიოგრაფიას.

„ადამიანის წარმოშობა“ ანბ. გრ. გოგობერიძის მეორე შეესრულებული და შესწორებული გამოცემა, იბეჭდება და ამ დღეებში გამოვა.

განათლების ხაზ. კომისარიატრის სოციალ-დემოკრ. მთავარ-მართებულობის საინტერატორ-სამხატვრო სექციის ოცდაპიტი გამოცემული ათამდე სხვადასხვა შინაარსის სამუშაო წიგნაკები მივიღეთ. წიგნაკები ვფერადი სურათებით დასუფთებულია და ლამაზად გამოცემული დაწერილობით შემდეგ.

სხვადასხვა

აკაკის გადაცელებიდან 10 წ. თავი სრულდება ძვ. სტილით იანვრის 25 (ახ. სტ. თებ. 8).

მარიამ გარიყულის სამწერლო მოღვაწეობის 20 წ. შესრულების აღსანიშნავად ქ. გორში ამ მოკლე ხანში გაიმართება შესავერი საღამო. საგანგებო მოხსენებას მ. გარიყულის სამწერლო შემოქმედების შესახებ წაიკითხავს დამსახურებული მასწავლებელი და სახალხო ლექტორი ალ. გარსიანიშვილი. საღამოში მონაწილეობისათვის ტფილისიდან გაწვეული არიან მსახიობნი, მომღერალნი, მუსიკოსნი და მწერალნი.

სახალხო თეატრის ერთ დამაარსებელთაგანის მუშა-მსახიობ გიორგი ჯაბაშვილის 35 წ. თბილეს გამართვის შესახებ ვახ. „კომუნისტი“-ს მუშკორთა კრებაზე იანვ. 14 აღიძრა საკითხი. კრებამ სურვილი გამოთქვა დაწერონ წერილები ამ თბილეს გამართვის შესახებ.

გამა. შვილი

— შეილო, სიდ მიხვალ, ვისთან დადიხარ, რას აკეთებ, დღე - ღამე სახლში ვერა გეხდავ. —ოჯახს მოვლა უნდა თუ არა?

— უცაკრავად, ამხანაგო მამა, არა მცალიან, მაგაზე მეტი მოვილაპარაკოთ! —!!!

ხელმძღვანელი: კოლეგია.

რედაქტორ-გამომცემელი: იოსებ იმედაშვილი.

საქართველოში ჩვენ ვაწურობთ ზირველ პროცესებს ეს არის „კომუნისტი
გაღმართნი“

დარწმუნდით, რომ საჭიროა **კატასტროფა: ანთიპა: გაღმართნი:**

ეს არის ავადმყოფი მსოფლიო სერსემბლის გადატეხა

„სომენაგბულაგით“

ამისთვის უფრო მოგვსჯეს „გაღმართნი“ ტფილისიდან

ღარცხუნდით: იწაგეთ: იხილეთ:

ბირველი ჩვენება ბოეზიის ერუანტელის იწყება „სომენაგბულაგის გამოცხადებით:

ჩვენი ტერიტორია: დავგარცხდებით უთაოდ (?)

უგელა ზოეტებს, და მიმართულებებს

უმიკინეთ თვითგაგულაგა

ვი იანვარს დასაღამოვდებარ არაჩვეულაგრივად

ყველა ლიტერატურულ კარასკეობაზე

ფაბრიკატები: 1) სიტყვები, 2) მუსიკა, 3) დეკლამაცია, 4) ზოეტები.

== დიდი აუქსიონი აზროვნების ==

ყველა „სომენაგბულაგ“ თან გხირა თეატრში (რუსთ. თეატრ ზირდან.)

ზაროლი „ელა“

სერია „გაღმართნილი ხარხაგალი“

ზოესიის ქალაქი
27.1—25 წ.

- 1) მანგო აოლიუს
- 2) მანღარ დანისალი
- 3) ქლიმენტი თეფსაქა
- 4) დავით ფარაქა

საქართველოს მეთროპოლის უმაღლეს საბჭოს

ჭრა-პერვის მრეწველობის სახელმწიფო
ტრესტი

„**ბ რ უ ზ უ მ ე ი ს რ ო ე**“

ვიხსნ სურს იაზარ და კოხტათ ნიხვას
— **ის უეჭველად წავა** —

ბ რ უ ზ უ მ ე ი ს რ ო ე

მალაზიებში:

მალაზია № 1

რუსთაველის პრ. № 11, ელს. 11—38

მალაზია № 2

ზადატოვის კუნძული, ელს. 17-96

ყოველგვარი ტანისამოსი:

კოსტიუმები

მამაკაცის, ქალუგის და ბავშვებისათვის

ზალტო, წამოსასხამი (ძირნაქლენთი), ფრენჩი, შარვალი, ბლუსები და სხვა

ვიილაგა უკვეთა

შველა სახის ტანოსაცმელზე

კოლანქონტიულ და სხეელმყოფო

დაწესებულებებს

დიდი შეღავათი

ქარსანა № 1

მელიქოვის ქუჩა № 5

ქარსანა № 2

შადატოვის კუნძული

მთავარი კონტ. და დირექცია

მელიქოვის ქ. № 5, ელსმ. 11—67

1925 წლის 1 იანვრიდან ს.გ.უ. საბჭოთხან დაარსდა სრულიად ახალი საბჭოთხი რეპუბლიკის

საქართველოს ტყვის მრეწველობის

ტ რ ე ს ტ ი

რომელიც 16 ამა იანვრიდანვე შეუდგა თავის მოქმედებას და უკვე დაიწყო ხე-ტყის ყოველგვარ მასალის დამუშავება

საქართველოს სსრ-სთვის მას მოემზავება შემდეგი საფარმოდო აპარატები:

1. გრემილ ავეჯეულობის ქარხანა სადურგლო განყოფილებით და საავეჯო მალაჩიით
2. ხე-ტყის სახეხი ქარხანა
3. შოშის საფარო
4. ფოტის ხე-ტყის დამამუშავებელი რაიონი შემდეგი წარმოებებით:
 - ა) № 1 ხე-ტყის სახეხი ქარხანა შლ. კაპაჩინის, ნავიჩხუდ,
 - ბ) № 2 " " " " " სოფ. ყულეფში, "
 - გ) № 1 " " " " " დაბა ანაქლიაში,
 - დ) № 2 " " " " " "
5. სვანეთის ხე-ტყის დამამუშავებელი რაიონი ხე-ტყის სახეხი ქარხნით სოფ. შამგონაში.
6. ლანჩხუთის ხე-ტყის დამამუშავებელი რაიონი ხე-ტყის სახეხი ქარხნით სოფ. ლანჩხუთში.
7. ხაზურ-შორაპანის ხე-ტყის დამამუშავებელი რაიონი სოფ. შოლითში.
8. ხე-ტყის სახეხი ქარხანა სოფ. წაბლარას ხეში.
9. ხე-ტყის სახეხი ქარხანა ქალ. ხონში.
10. ხე-ტყის სახეხი ქარხანა სოფ. ნატანეში.
11. ხე-ტყის საფარო ქალ. ქუთაისში და
12. ხე-ტყის საფარო ქალ. ზიათურაში.

ამჟამად:

ღებულობს

გრემილ და სადურგლო ავეჯეულობას, ხე-ტყის ყოველგვარ ჯიშის და ზომის მასალას, შეშას, ტრავეზებს, ტელეფონის ბოძებს, საკასე ფიცრებს, სამადლო ქალებს, კულტურულ კაქოსს, ბზას, საექსპორტო და სარეზინანსო მასალას და სხვა.

სხვადასხვა შეკვეთების ბითუმად და ნაწილობრივ შესრულებას დაკლებულ მტკიცე ფასებში.

ცნობიანათვის უნდა მიმართო: ქ. ტფილისი, მარაზლის ქ. № 1, ბელ. № 13-66.

ფოტოგრაფი კ. ნიკოლენკო

სინათლითმწერის სახელობა

ტფილისი, პლენიონის პრ. 107, „წიგ“-ს (ყოფ. ვეტცელის) სასტუმროს გვ.

ასრულებს ყოველგვარ
სამხატვრო-საფოტო-
გრაფიკულ საუშაროს,
პორტრეტებს, ჯგუფებს,
ფოტომასივებს და სს.

აღიღებს სურათებს

ფოტოგრაფია ღია ყოველდღე 10-5 ხ 1-1

ფოტოგრაფია ვ. შვანიანი

(რუსთაველის პრ. № 8, „ზარია ვასტოკა“-ს რედაქციის გვერდით, ეზოში, მუშათა სასახლის პირდაპირ)

ასრულებს ყოველგვარ
საფოტო-გრაფიკულ საუშაროს
სუფთად,
ხელოვნურად,
სწრაფად.

8-5